

Stavba rostlin 2

Části rostlinného těla - listy, květ, plod a rozmnožování

Stavba rostliny

A/ Podzemní část (kořeny a část stonku);

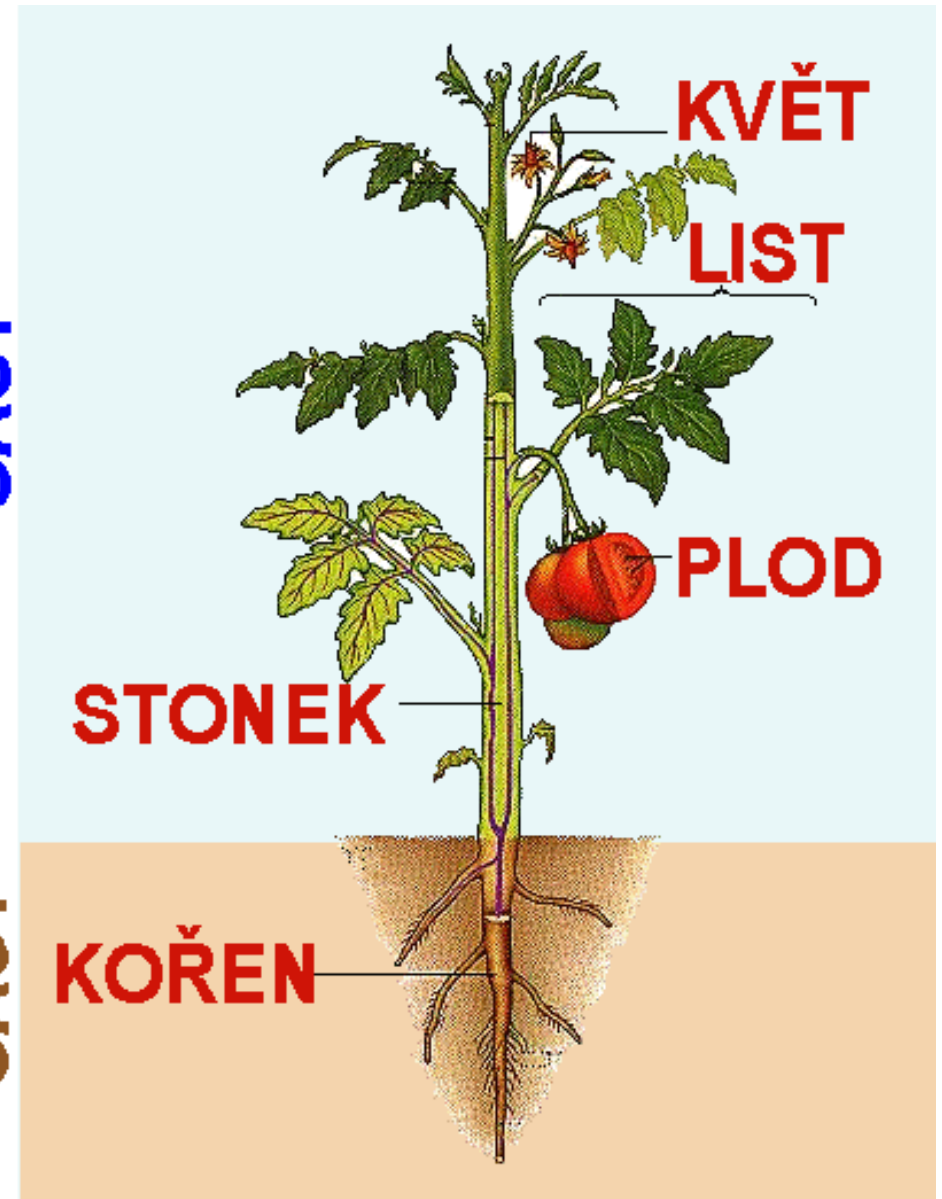
Zajišťuje upevnění rostliny, získávání vody a živin;

B/ Nadzemní část (stonek s listy a květy);

Energie slunečního záření k tvorbě org.látek (fotosyntéza);

Rozmnožování rostliny.

**NADZEMNÍ
ČÁST**
**PODZEMNÍ
ČÁST**

LIST

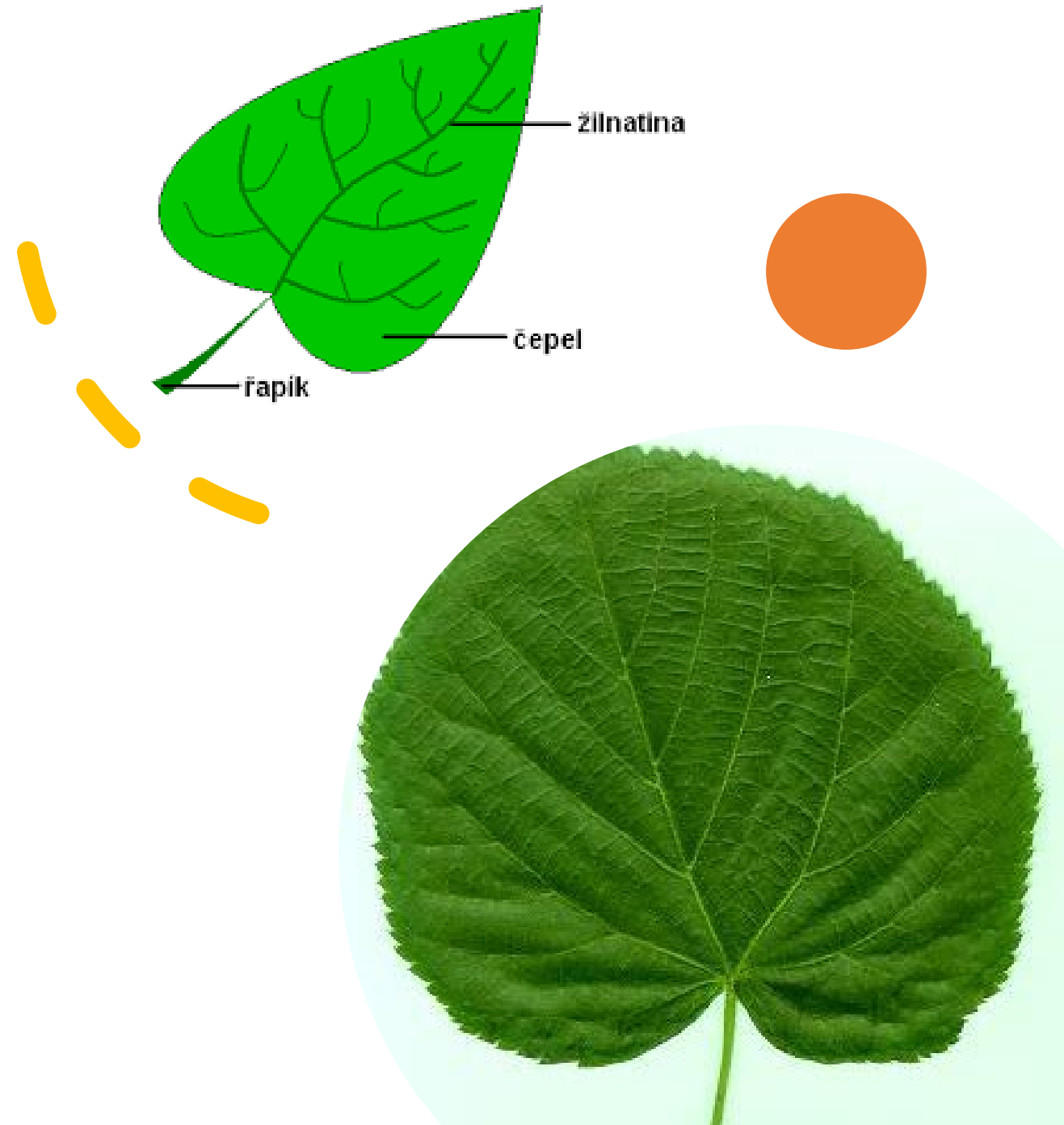
**fotosyntéza
a hospodaření
s vodou**

List

Hlavní funkce

- Fotosyntéza
- Dýchání
- Odpařování
- hospodaření s vodou
- Vnější stavba:
řapík, čepel, žilnatina.

žilnatina síťnatá

- žilky jsou rozvětvené → síť (lípa, javor)

žilnatina souběžná

- žilky vedle sebe (trávy, obilniny)

List
žilnatina

Tvary listové čepele

1. Jednoduché
celistvé např. dub
2. Složené
samostatné lístky

dub

fikus

mochna

habr

Okraje jednoduché listové čepele

- Celokrajný – fikus
- Vroubkovaný - hluchavka
- Pilovitý – mochna
- Dvakrát pilovitý – habr
- Chobotnatý - dub

hluchavka

Tvary listů složené

- **Lichožpeřený**
– bez černý,
jasan
- **Sudožpeřený**
– čimišník,
hrách
- **Dlanitý**
(sedmičetný)
– kaštan.

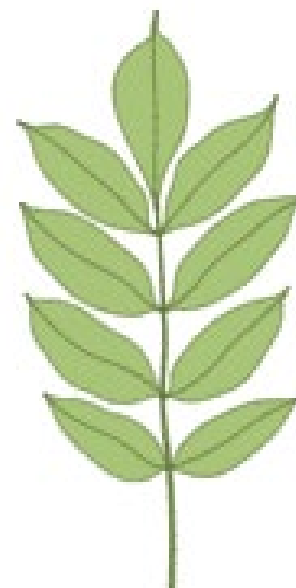

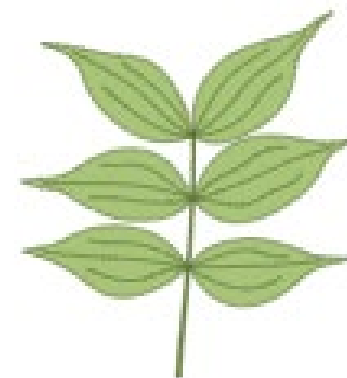
jednoduchý list (a)

dlanitě složený list (b)

lichozpeřený list (c)

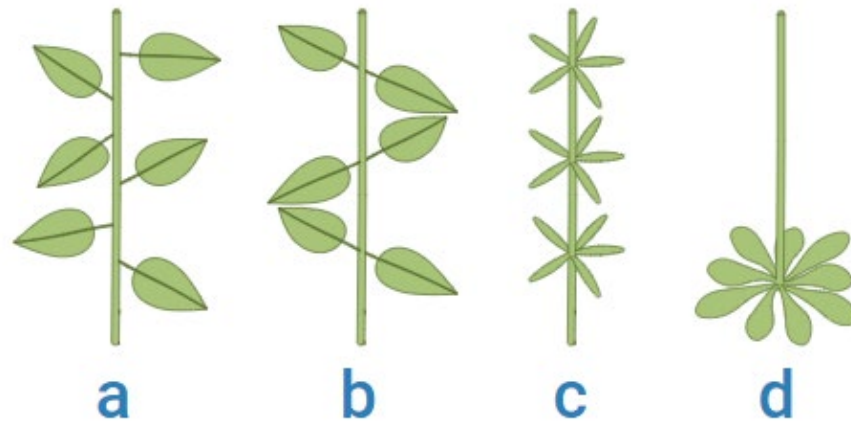

suzozpeřený list (d)

složené listy

Postavení listu na stonku

- a) Střídavé (pilát, bříza);
- b) Vstříčné (hluchavka)
- c) Přeslenité (přeslička)
- d) V přízemní růžici (pampeliška).

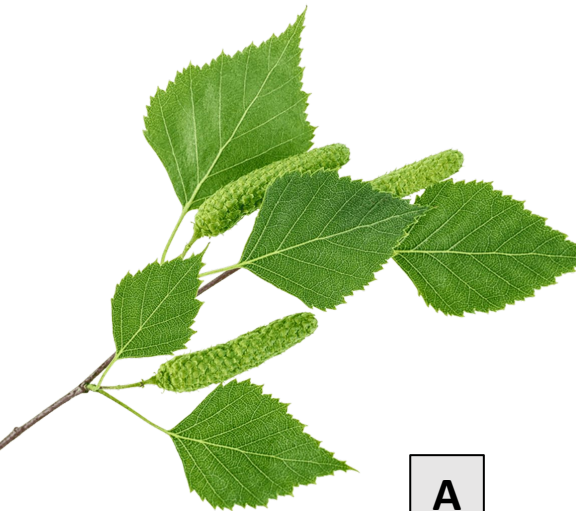
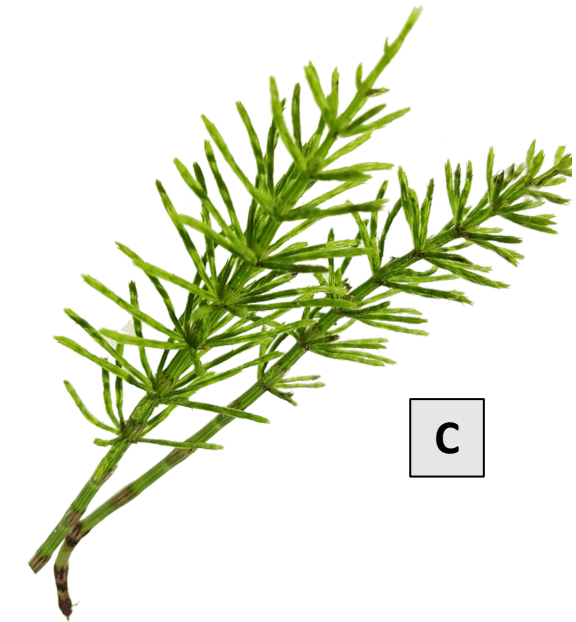

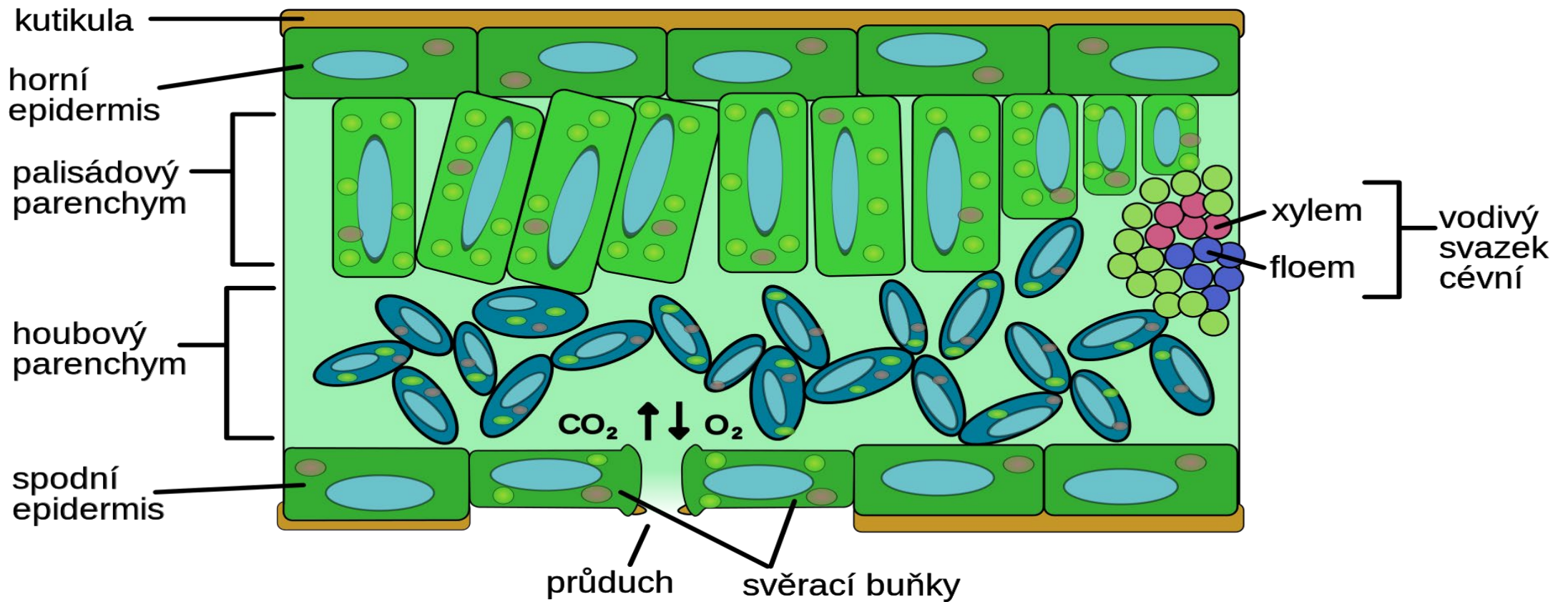
C

A

D

B

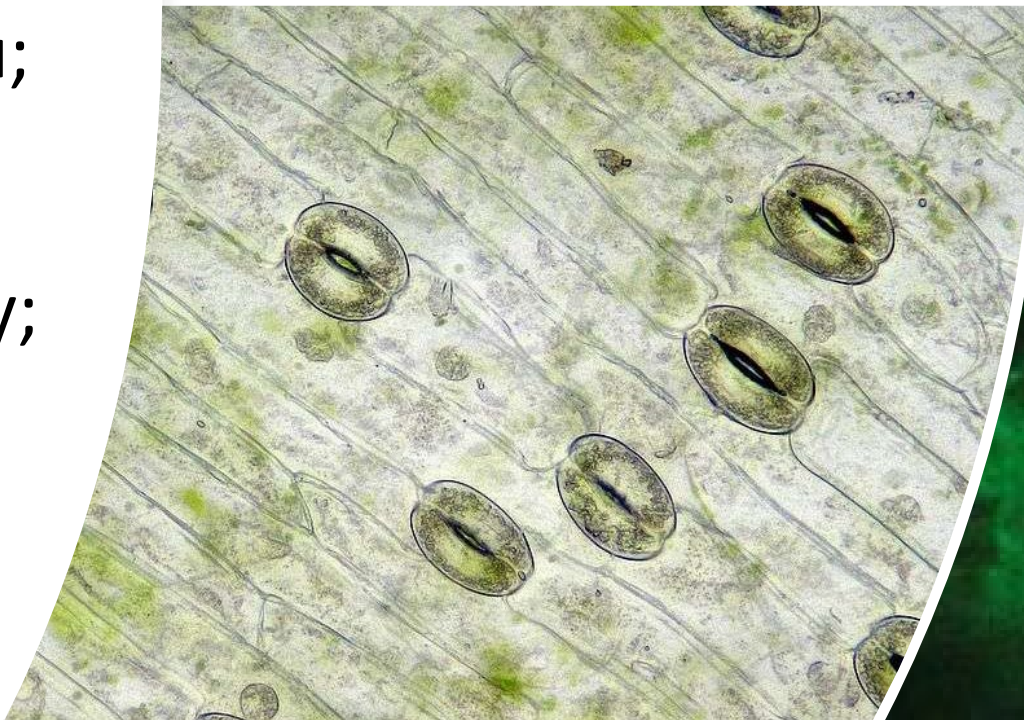
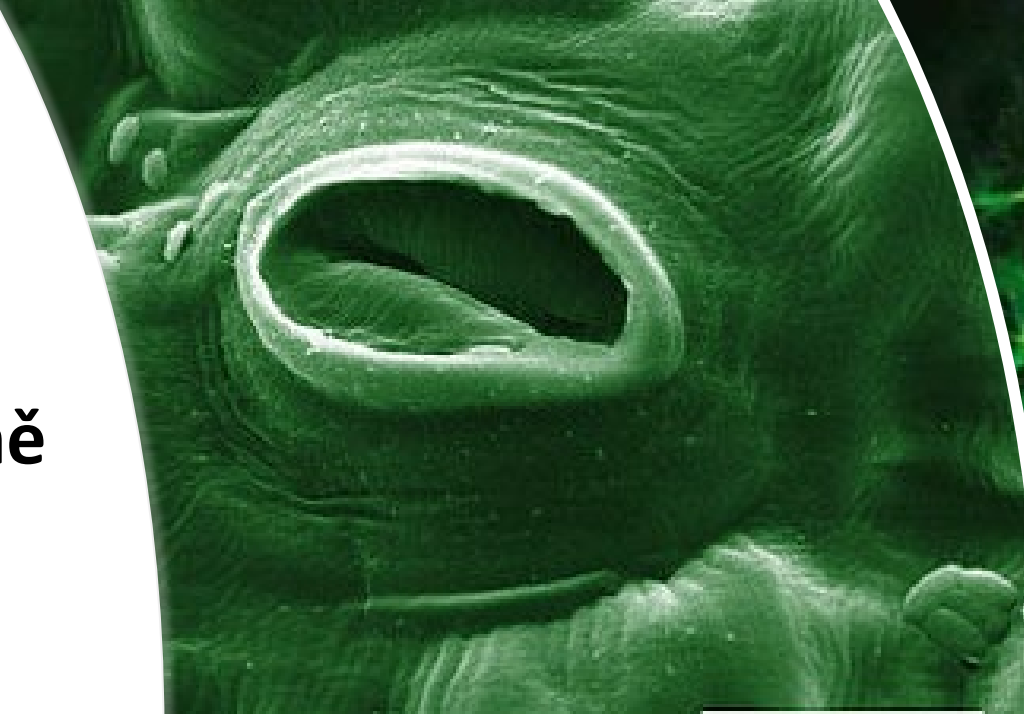
List

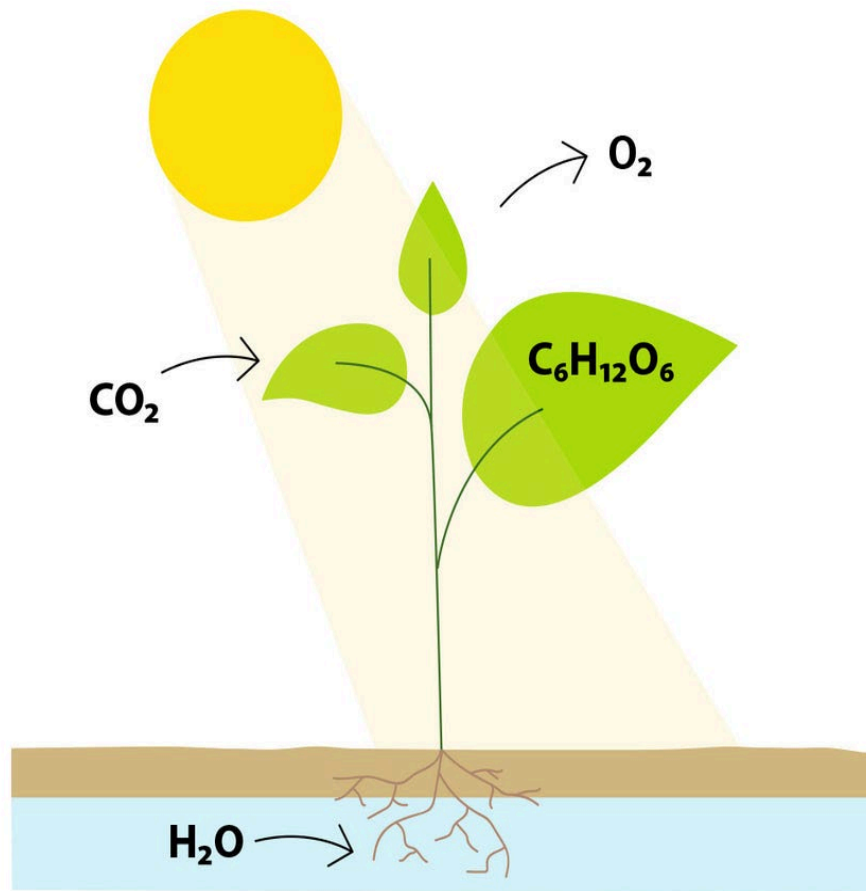
Anatomická stavba

- Vrchní a spodní strana pokožka
- Spodní s průduchy
- Vodivý svazek (xylém, floém).

Průduchy

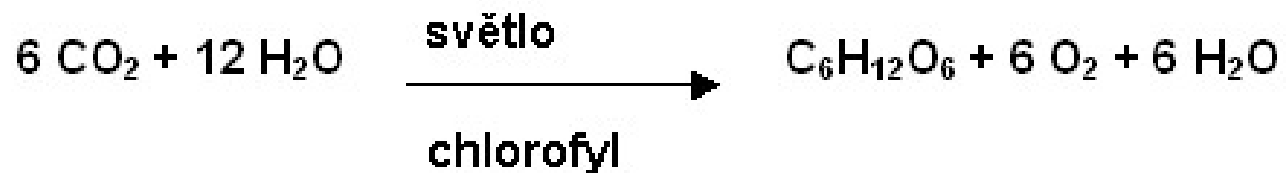
- Průduchy – **jen na spodní straně listu;**
- **Vstup** oxidu uhličitého a **výstup** kyslíku;
- **Při horku uzavřeny**, při chladu otevřeny;
- Regulace odpařování vody.

Fotosyntéza

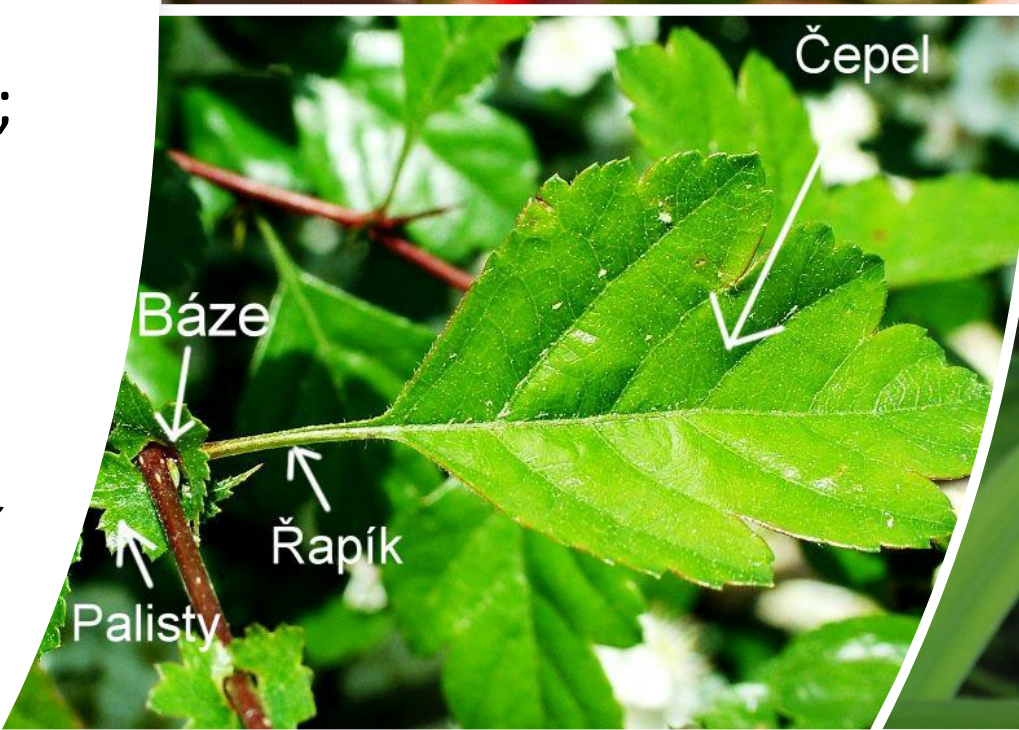
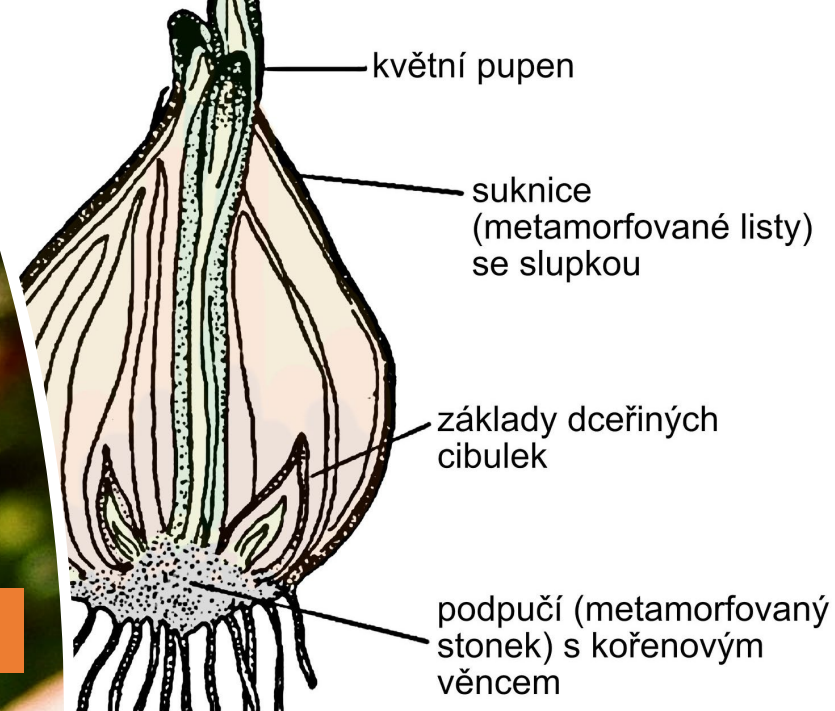
- Proces který probíhá v nadzemních zelených částech rostliny;
- Producenti - rostliny;
- V organelách zvaných chloroplasty;
- Výroba organických látek z anorganických

List

Jiné funkce

- **Zásobní** – suknice cibule, sukulenty;
- **Obranné trny** dřišťál;
- **Ochranné** - Šupiny pupenů – zakrnělé, chrání dělivá pletiva;
- **Palisty** – drobné, objímají řapík, připojení listů ke stonku
- **Listeny** podpírající květ u kosatce.

Otázky

- Tvar listu
- List jednoduchý nebo složený?
- Okraj listu
- Nakreslit a popsat list.
- Jaká je žilnatina? zpeřená, souběžná
- Dřevina nebo bylina?
- Postavení listů na stonku?
- Název rostliny?

Květ

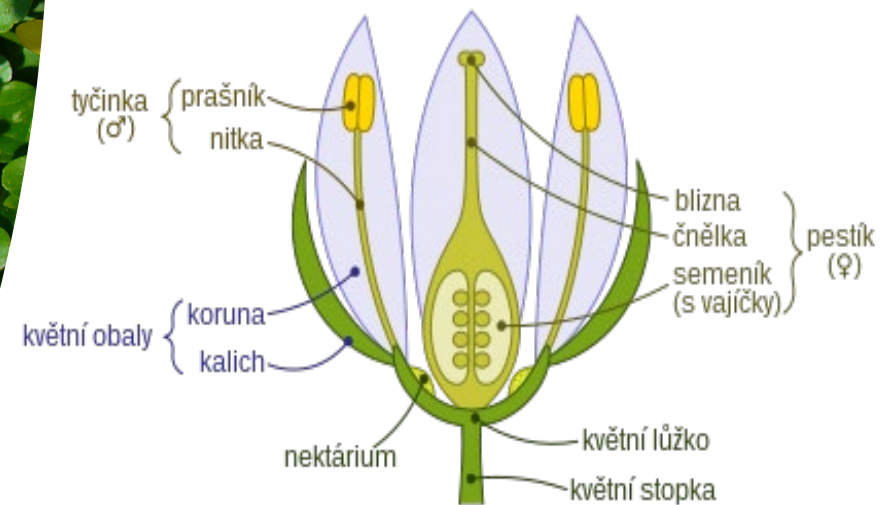
**Zodpovědnost za
pohlavní
rozmnožování**

Květ

v ý z n a m

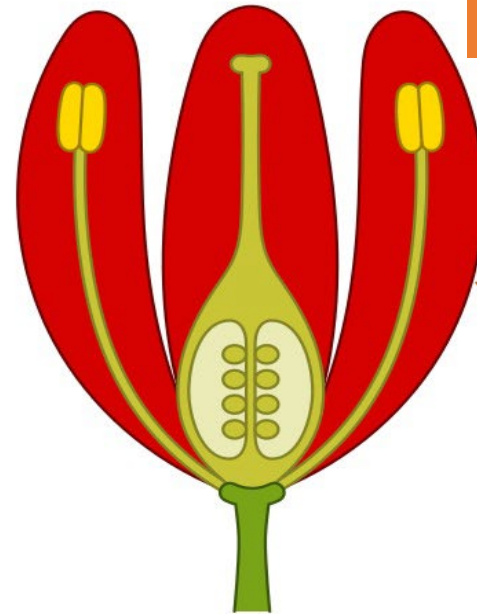
- Zajišťuje pohlavní rozmnožování;
- Láká hmyz opylovače;
- Většina částí přeměněné listy;
- Pouze květní lůžko – ze stonku;
- Květní stopka – podepřena listenem.

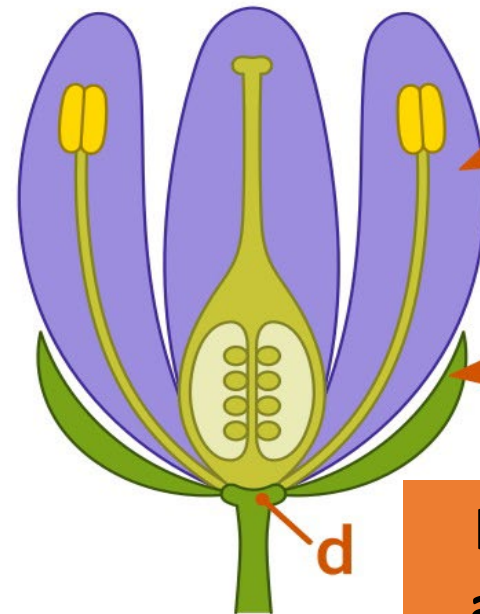
Květní obaly

chrání pohlavní orgány rostliny,
lákají hmyz

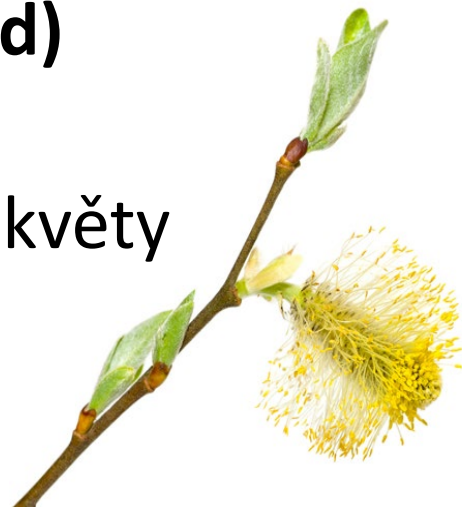
- **Stejnoobalný květ**
(nerozlišené) – okvětí (a)
např. u tulipánu, máku;
- **Různoobalný květ**
(rozlišený) – koruna (c)
a kalich (b), ležící
na **květním lůžku** (d)
např. u hluchavky;
- **Bezobalné** – chybí květy
např. vrba, bříza.

Okvětí

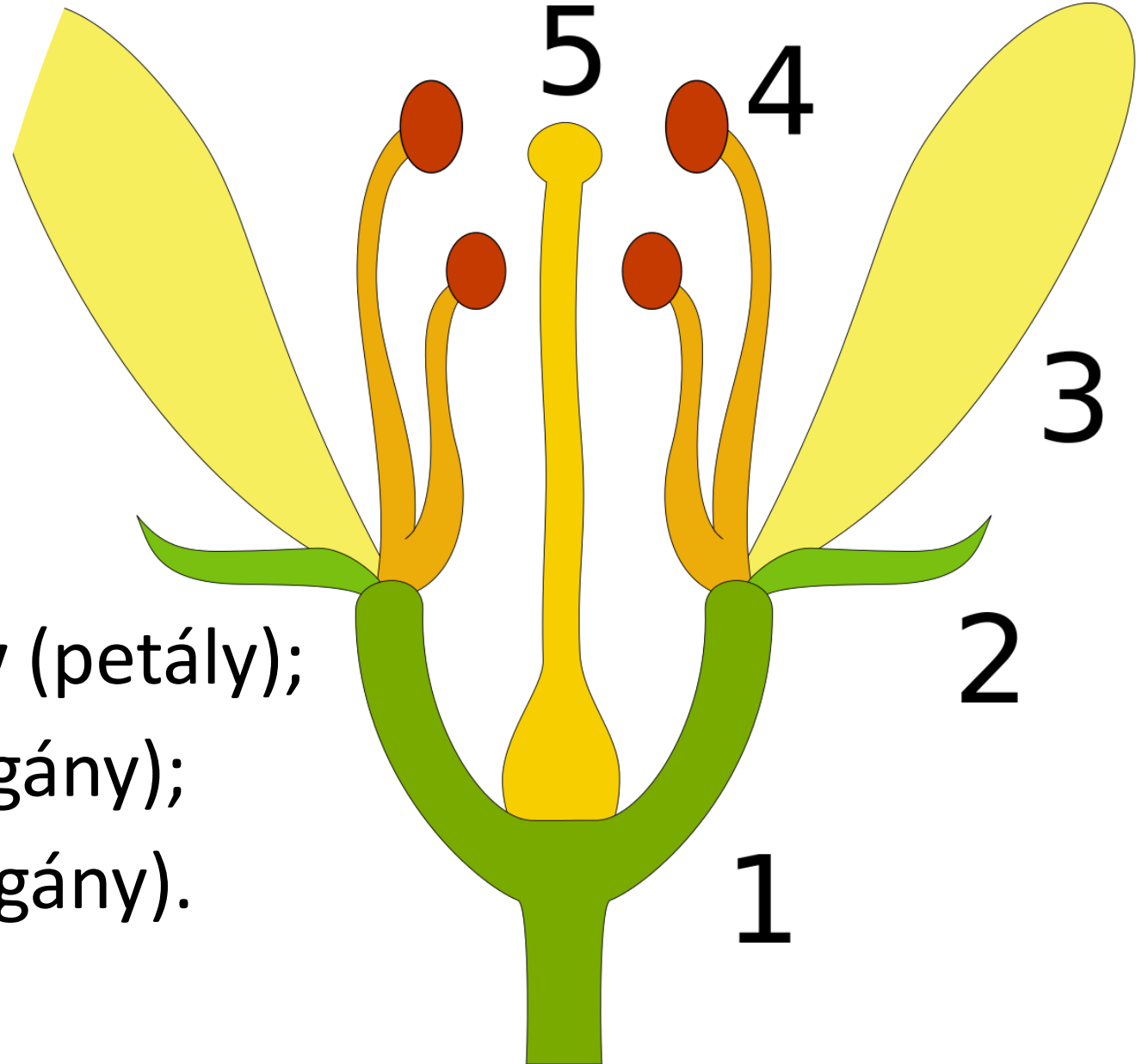
Koruna
a kalich

Stavba květu

Popis částí květu

1. Kalich;
2. Kališní lístky (sepály);
3. Koruna, okvětní plátky (petály);
4. Tyčinky (samčí pohl.orgány);
5. Pestíky (samičí pohl.orgány).

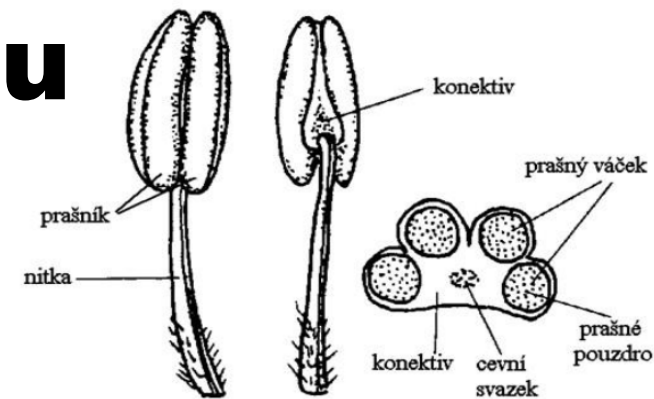
Květ rajčete

Stavba květu

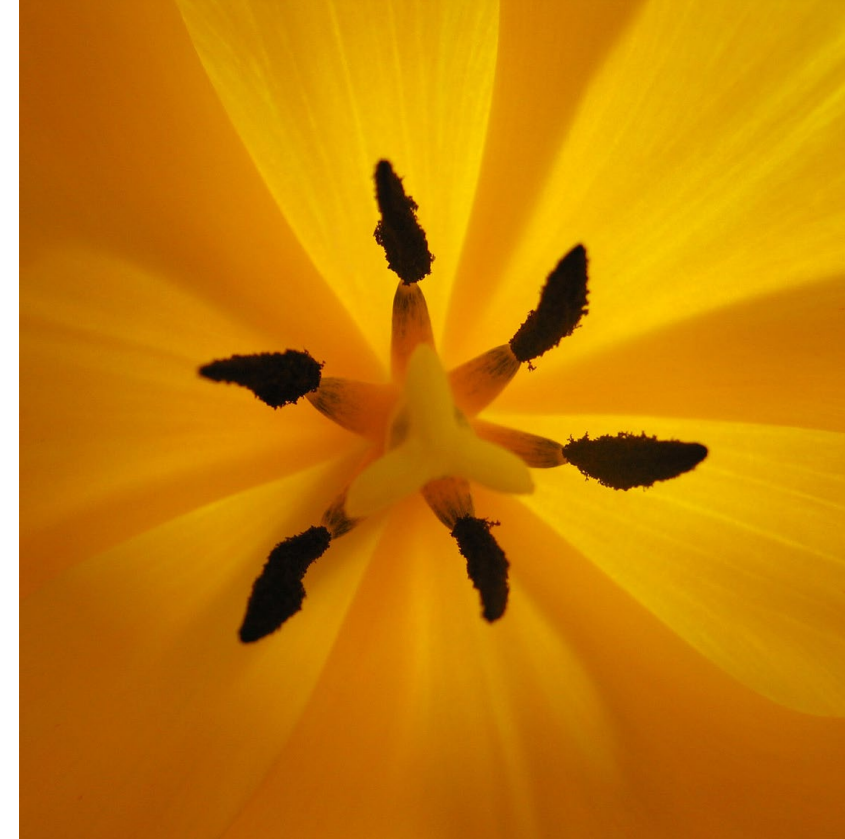
tyčinka

- Samčí pohlavní orgán;
- Produkující pyl;
- Tyčinky jsou obvykle okolo pestíku;
- Někdy s ním srostlé (u rajčete).

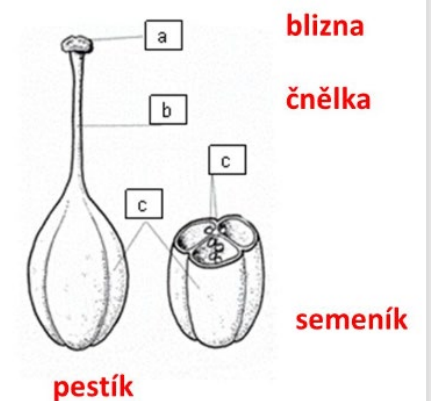

Části pestíku jsou
(odshora): blizna, čnělka,
semeník.

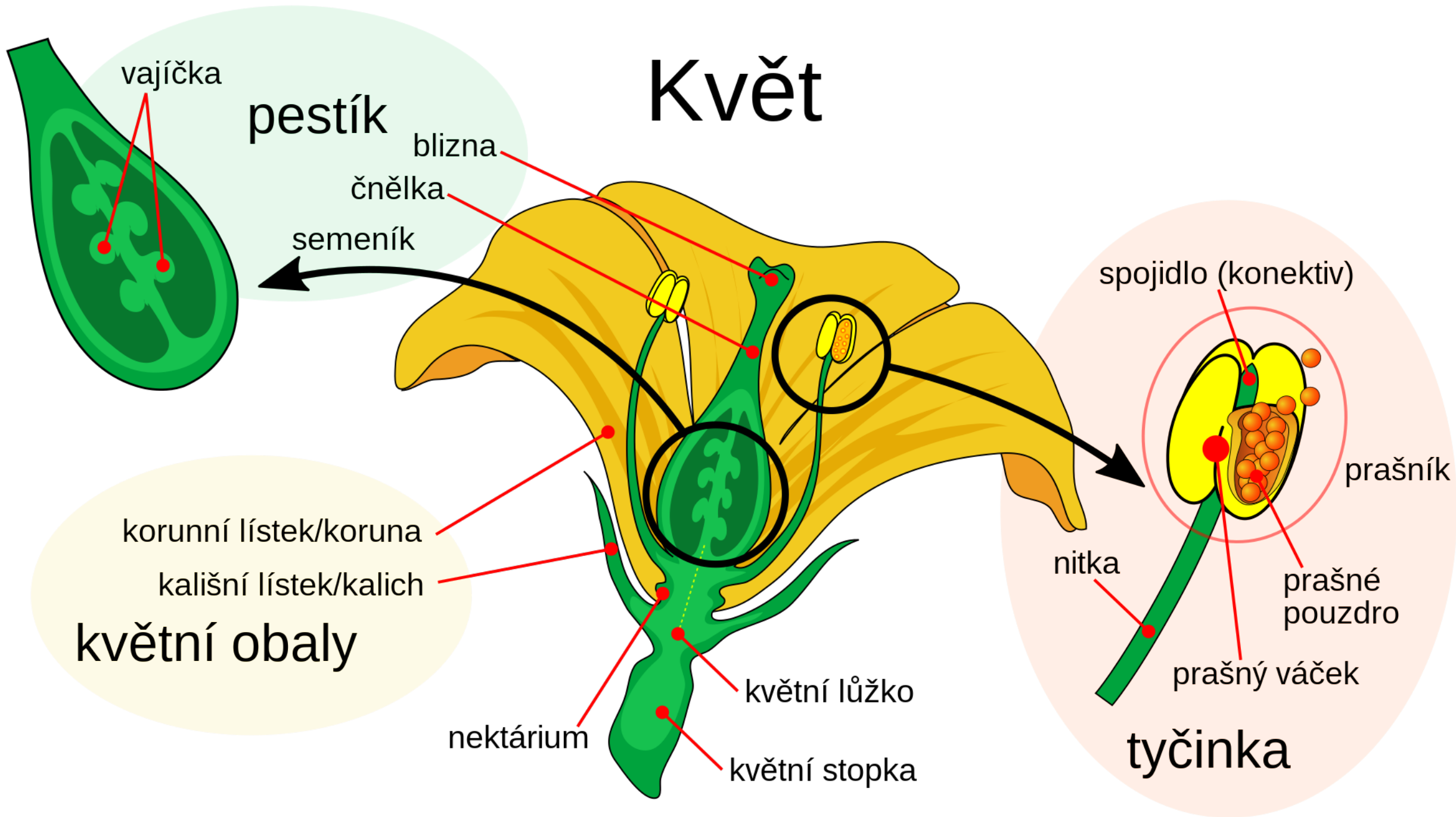

Stavba květu p e s t í k

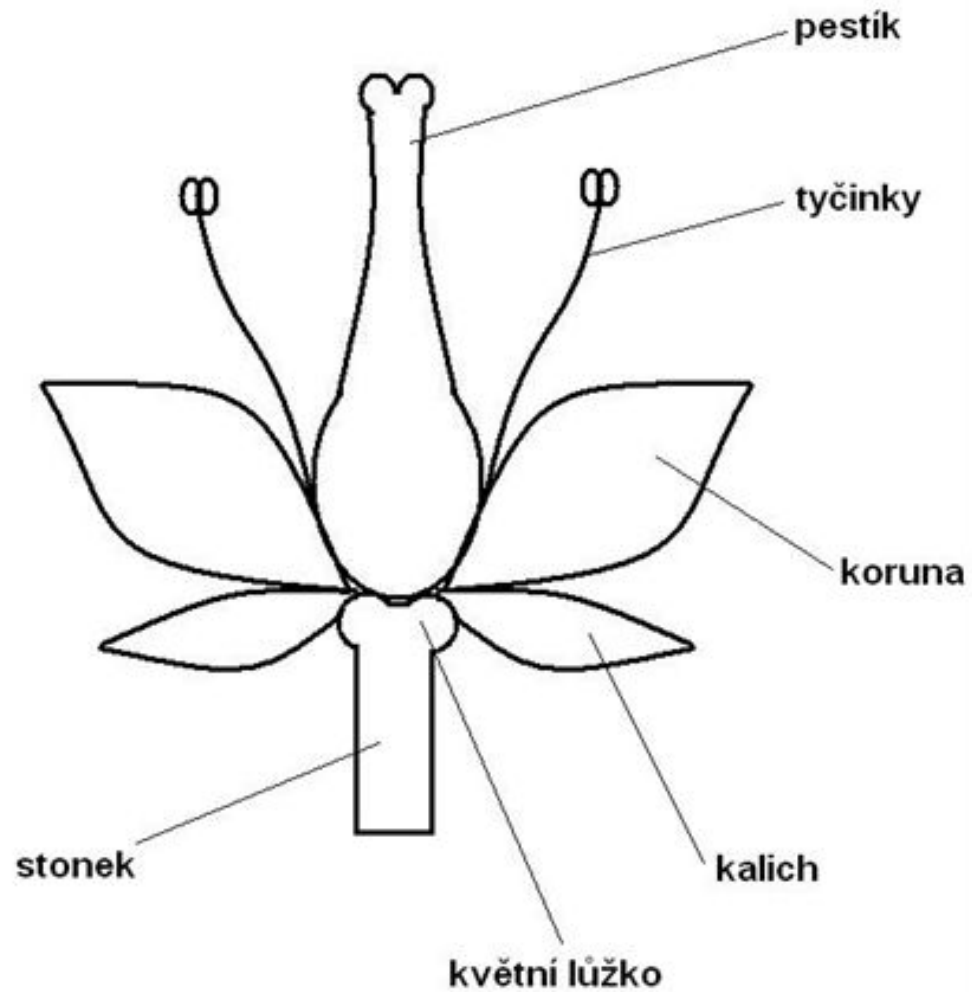
- Samičí pohlavní orgán;
- Slouží k zachycení pylových zrn;
- Obsahuje jedno nebo více vajíček;
- Oplození se pestík mění v plod.

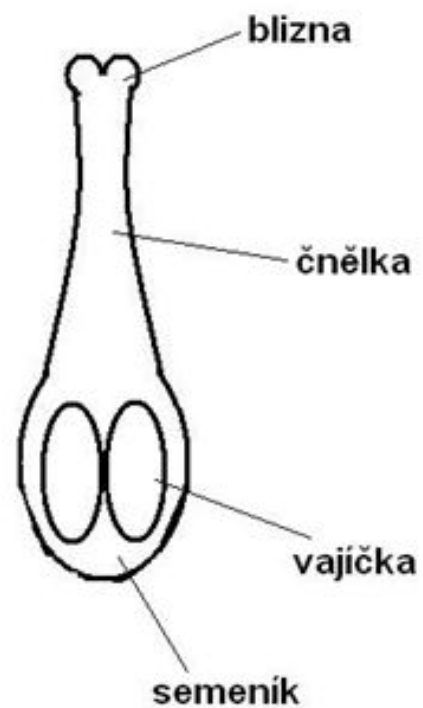
Květ

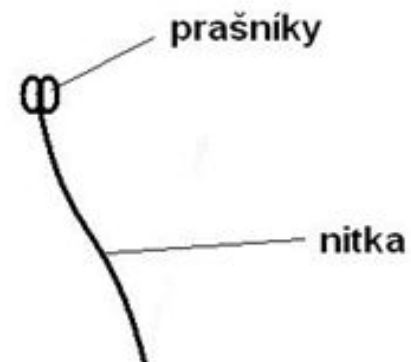
CELKOVÁ STAVBA KVĚTU

PESTÍK

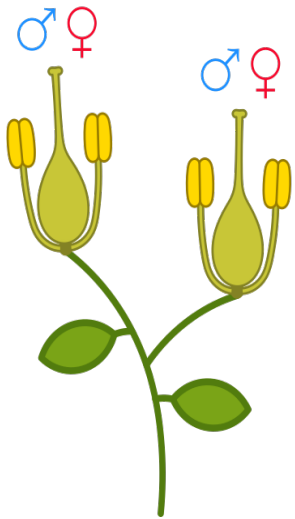

TYČINKA

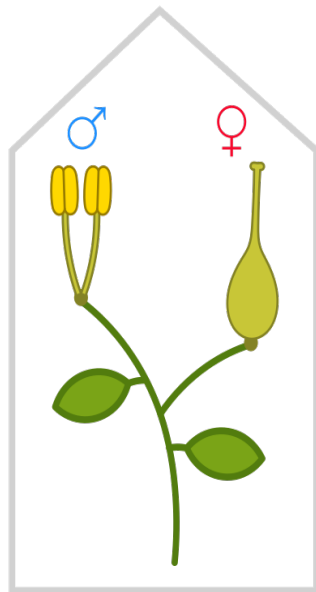

Pohlavnost květů

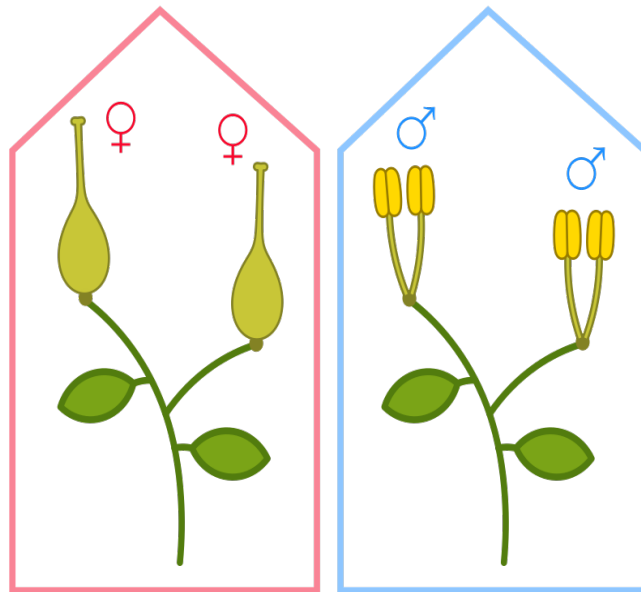
- **Jednopohlavné květy** (obsahují jen tyčinky nebo pestíky);
- **Oboupohlavné květy**

rostlina s oboupohlavnými květy

jednodomá rostlina

dvoudomá rostlina

Rostliny

jednodomé, obsahují oddělené samčí a samičí květy;

Rostliny dvoudomé mají jednopohlavní květy odděleně na různých rostlinách.

Samičí květ vrby - pestík

Samčí květ
vrby -
tyčinka

Pohlavnost květů - příklad

- Oboupohlavné květy
rostlina má v 1 květu
tyčinku i pestík (třešeň).
- Jednopohlavné květy
obsahují jen tyčinky
nebo pestíky ...
příkladem je vrba
jehnědy. Každý typ roste
na jiném stromě - je
dvoudomá.

Pohlavnost květů - příklad

- Jednodomá – rozlišené květy na jedné rostlině (líška, ořešák).
- Dvoudomá na jedné rostlině pouze květy s tyčinkami, na druhé rostlině květy s pestíky (vrba, kopřiva).

Samičí květ ořešáku - pestík

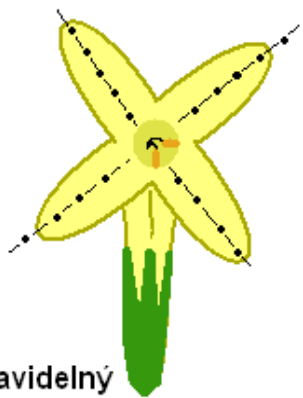
Samčí květ ořešáku

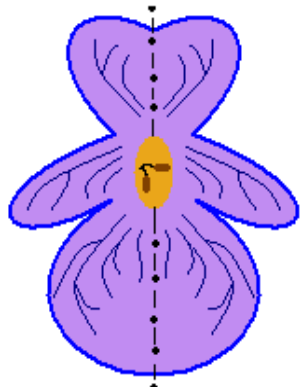
Kopřiva dvoudomá

Souměrnost květů

- Pravidelný (tulipán, jabloň);
- Souměrný (violka, srdcovka);
- Nesouměrný/nepravidelný (kozlík).

a) pravidelný
- dvě osy souměrnosti

b) souměrný
- jedna osa souměrnosti

c) nesouměrný
- květ není souměrný

Četnost květů

Podle počtu květních částí

- a) Trojčetné (tulipán)
- b) Čtyřčetné (řepka olejka)
- c) Pětičetné (třešeň)

a) trojčetný
- počet dělitelný třemi

b) čtyřčetný
- počet dělitelný čtyřmi

c) pětičetný
- počet dělitelný pěti

květ **TROJČETNÝ**
dělitelný třemi

Tulipán zahradní

květ **ČTYŘČETNÝ**
dělitelný čtyřmi

Mochna nátržník

květ **PĚTIČETNÝ**
dělitelný pěti

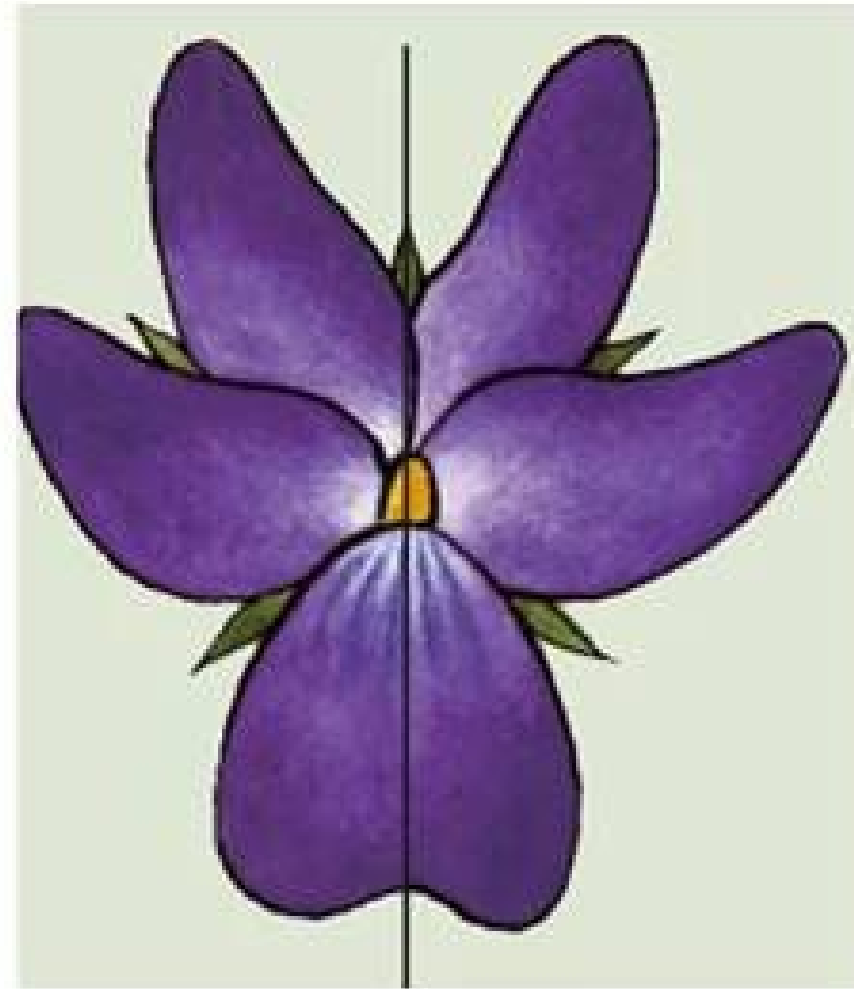
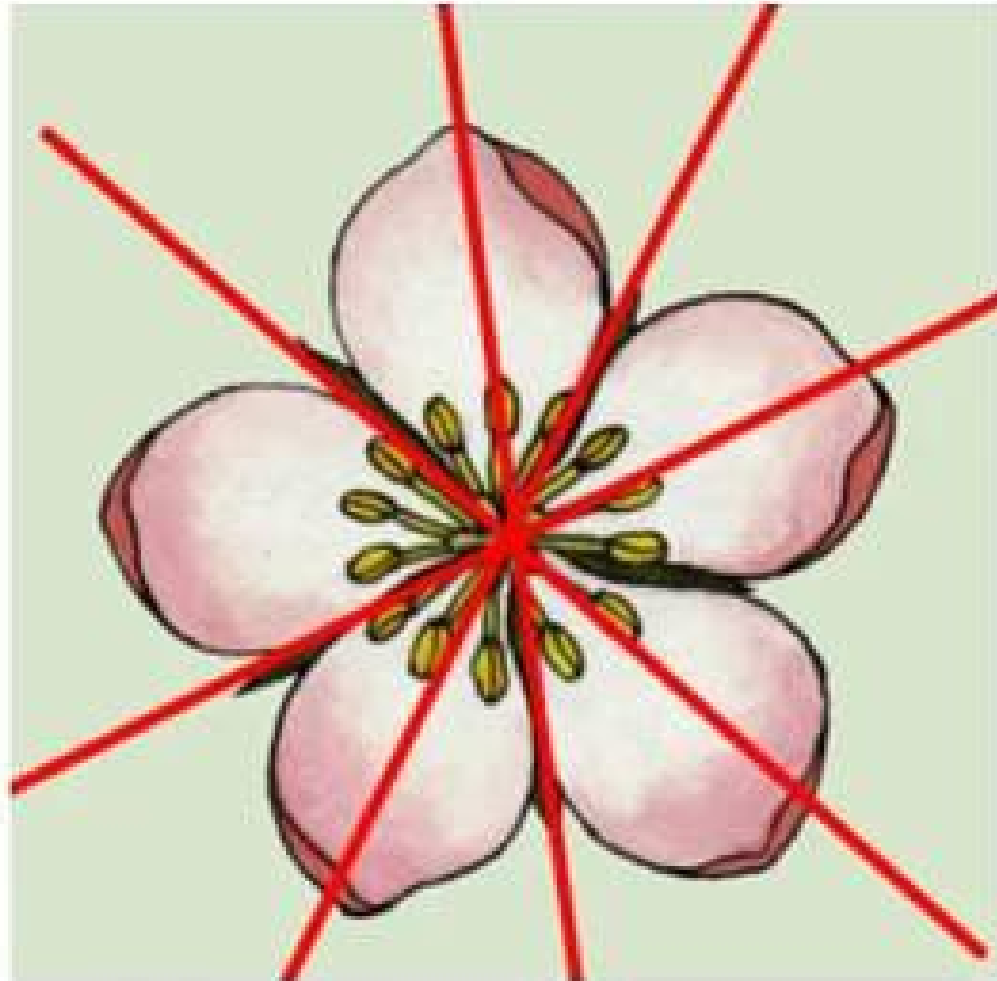

Jahodník obecný

Květ **pravidelný**
jabloň domácí

-

souměrný
violka vonná

Třešeň

Líska obecná

Bříza jehněda

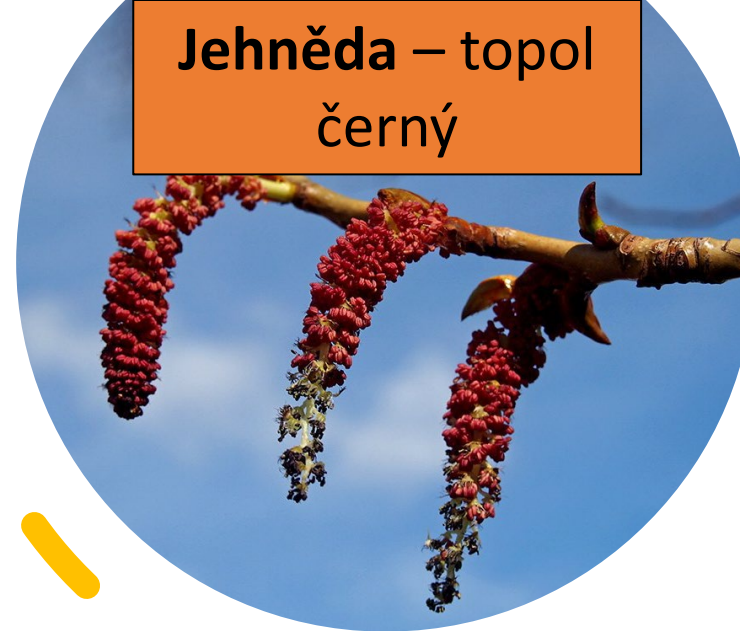
Samičí jehněda vrby

Květenství

- Soubor květů na společném stonku;
- Uspořádáno podle určitých pravidel;
- Smysl je nápadnost pro opylovače;
- Tři základní typy **hroznovitá, vrcholičnatá a složená**;
- Později se tvoří plodenství a plod.

Jehněda – topol
černý

Klas –
jitrocel

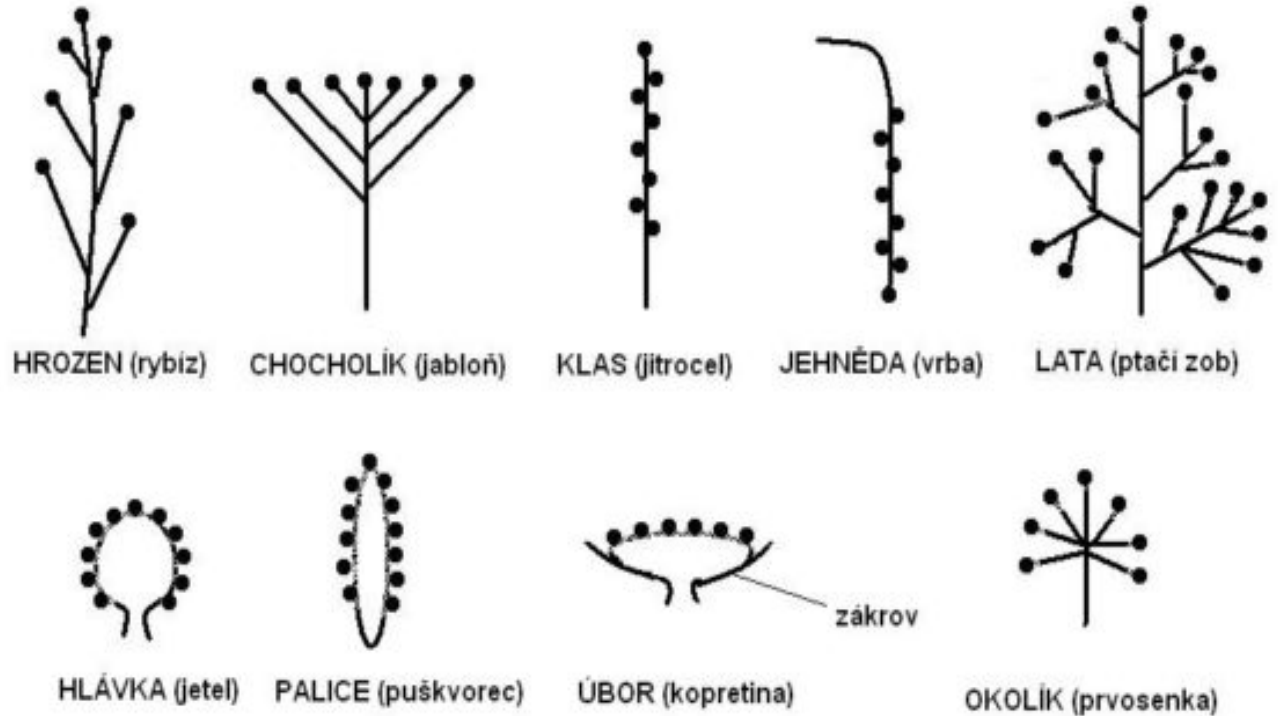
Hrozen –
kokoška
pastuší tobolka

Květenství hroznovitá

- Soubor květů na delším společném stonku;
- Rozkvétají zdola nahoru;
- Hrozen, klas, okolík, jehněda, palice hlávka a úbor...

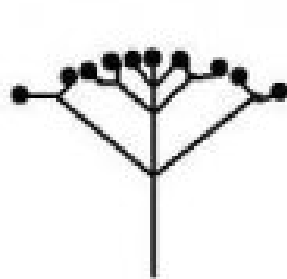
HROZNOVITÁ KVĚTENSTVÍ

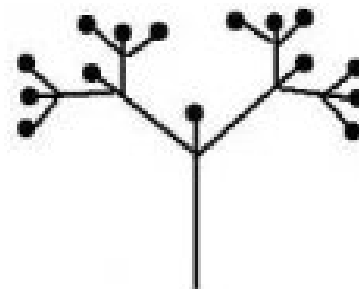
Květenství vrcholičnatá

- Soubor květů na kratším společném stonku;
- Postranní stonky jsou delší a rozkvétají shora dolů;
- Vrcholík, vidlan, vijan...

VRCHOLIČNATÁ KVĚTENSTVÍ

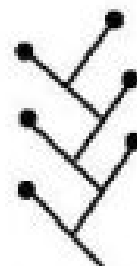
VRCHOLÍK (bez černý)

VIDLAN (ptačinec)

SRPEK (mečík)

VĚJÍŘEK (kosatec)

VIJAN (poměnka)

LABORATORNÍ PRÁCE

Rozbor stavby květu

Pozorně si prohlédni květ. Detaily prozkoumej pomocí lupy a zkoumaný květ popiš podle následujících bodů:

1. Rodový a druhový název rostliny
2. Květ jednotlivý – v květenství
3. Květ pravidelný – souměrný
4. Květ trojčetný – pětičetný
5. Květ rozdělený na kalich a korunu – okvěť
6. Barva korunních nebo okvětních lístků
7. Květní lístky volné – srostlé
8. Květ oboupohlavný – jednopohlavný (samčí nebo samičí)
9. Počet tyčinek
10. Počet pestíků
11. Jaký tvar má blizna

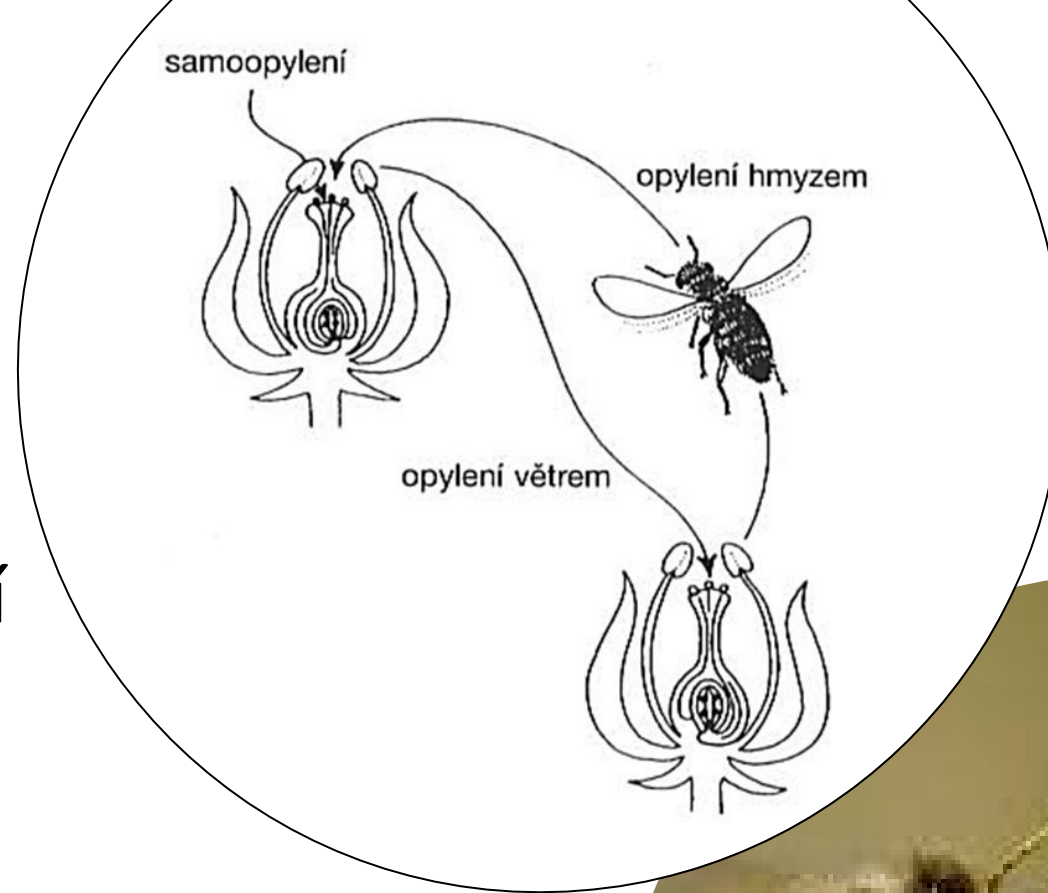
Od opylení k oplození ...

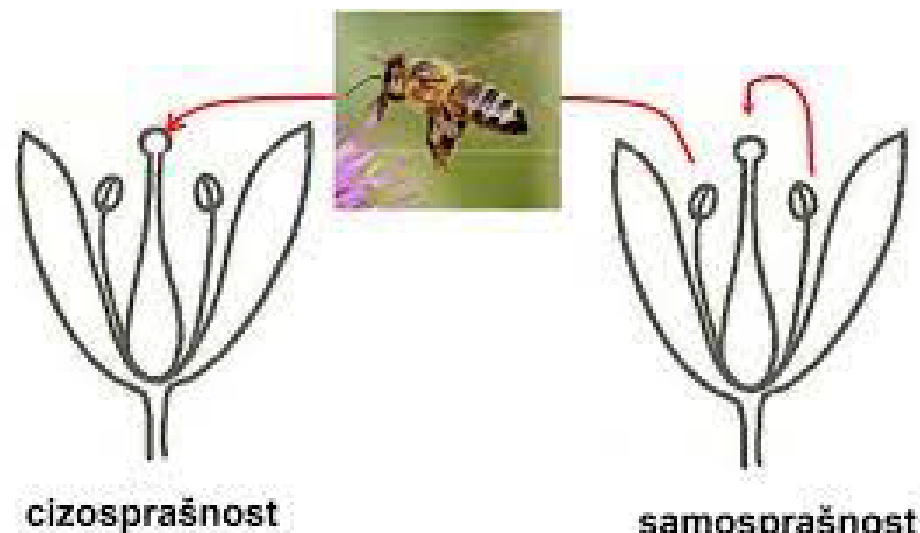
Něž vznikne plod

Opylení

- Děj při kterém se samičí rostlinné buňky (pyl) přenášejí na samičí orgány květu (blizna);
- Děj nezbytný k oplození a vzniku semena;
- **Mechanismus**
 - vítr (větrosprašnost)
 - voda
 - živočich (hmyzosprašnost).

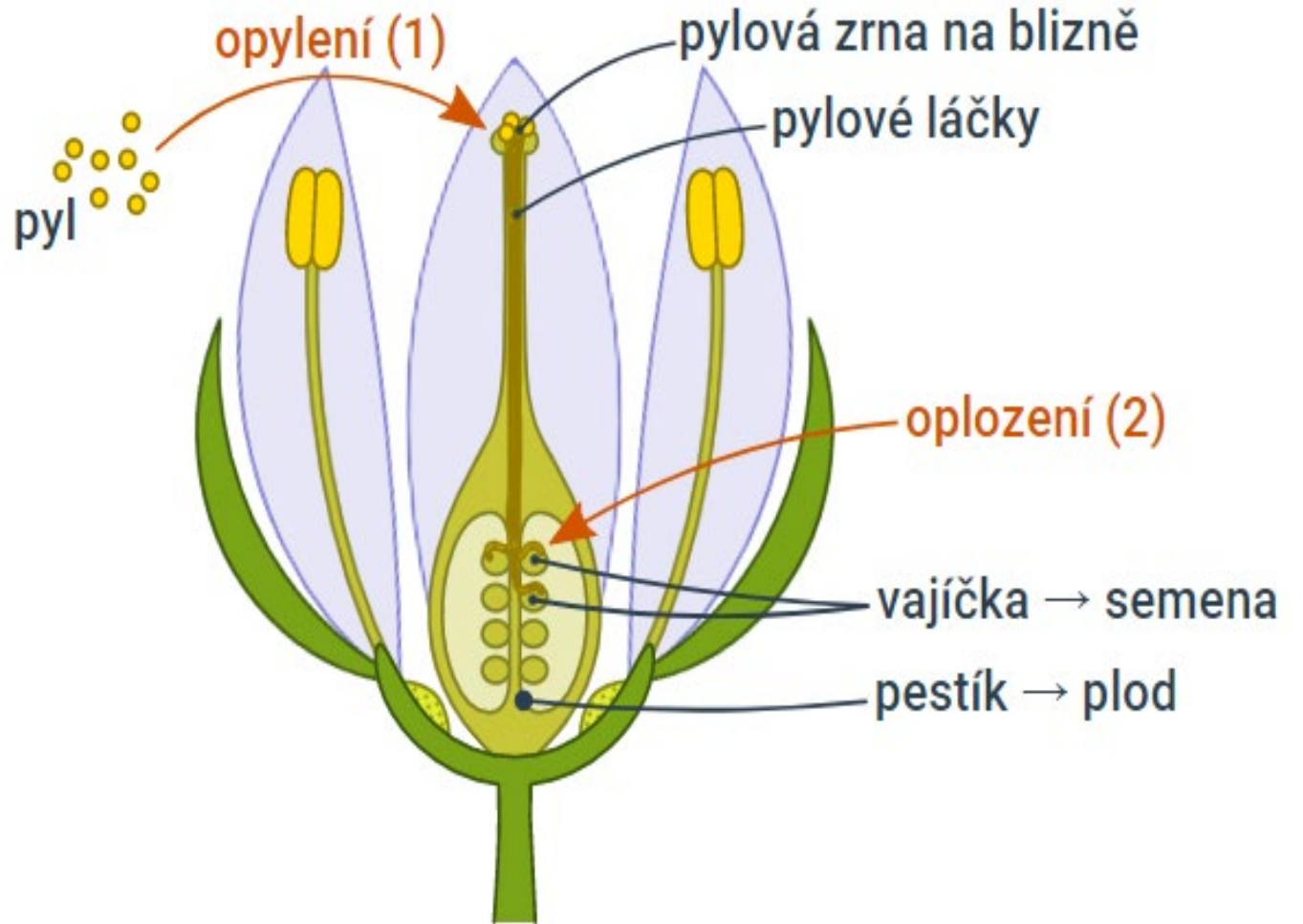

Cizo a samosprašnost

- **Cizosprašné** – opylena pylovými zrny jiného jedince stejného druhu;
- **Samosprašné** – vlastním pylem (méně výhodné) fazole, hrách, višně.

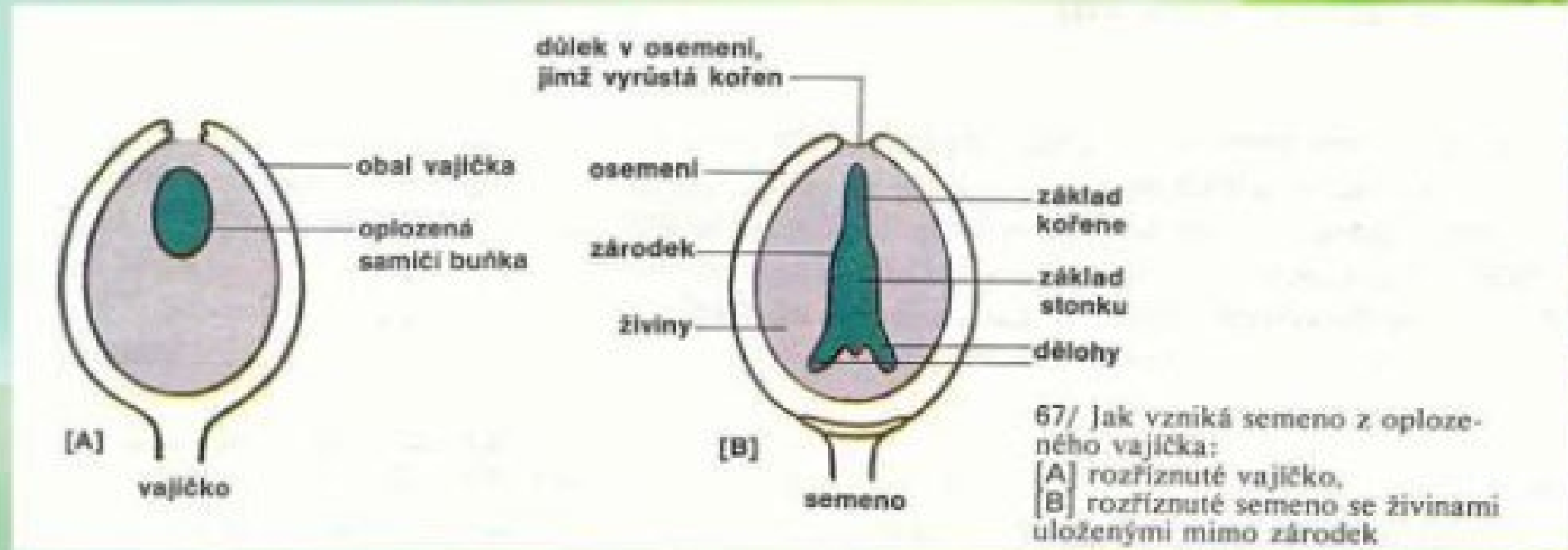
Oplození

- **Pylové zrno na blizně klíčí** – vlákno – pylová láčka;
- **Prorůstá čnělkou do semeníku;**
- **Splynutí samčí pohlavní buňky s vajíčkem – vznik zygoty** – dále se vyvíjí v zárodek nové rostliny.

Opylení, oplození

Vznik semen z vajíček:

Plod

Semena a plody

Význam plodu

- Ochrana, výživa a rozšiřování semen;
- Rozmnožovací orgán krytosemenných rostlin;
- **Hospodářský význam**
 - zdroj vitamínů (ovoce, zelenina);
 - zdroj oleje (oliv., řepk.);
 - bavlna;
 - výroba (káva, kakao, chmel).

Stavba plodu

Semena a plody

- **Zygota** - zárodek
- **Buňky okolo** – přetvářejí na živné pletivo – při klíčení semena – výživa
- **Vaječné obaly** – přeměna na obal semene – osemení.

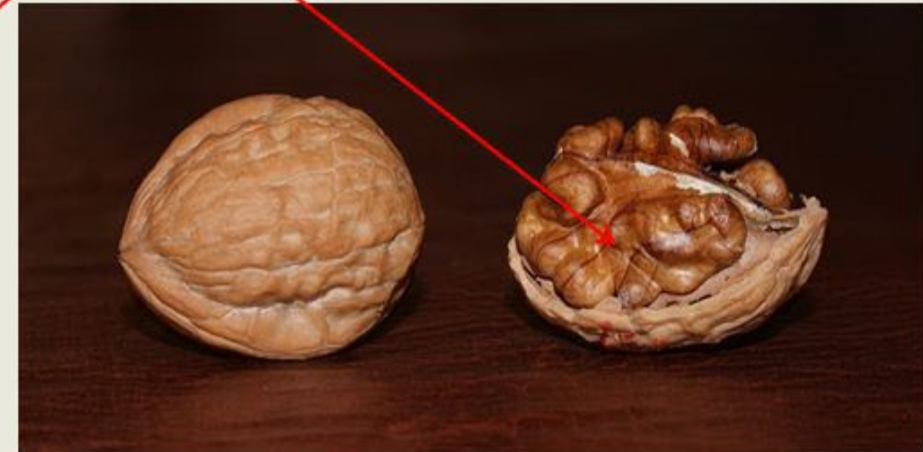
obr. č. 6

obr. č. 8

obr. č. 7

obr. č. 9

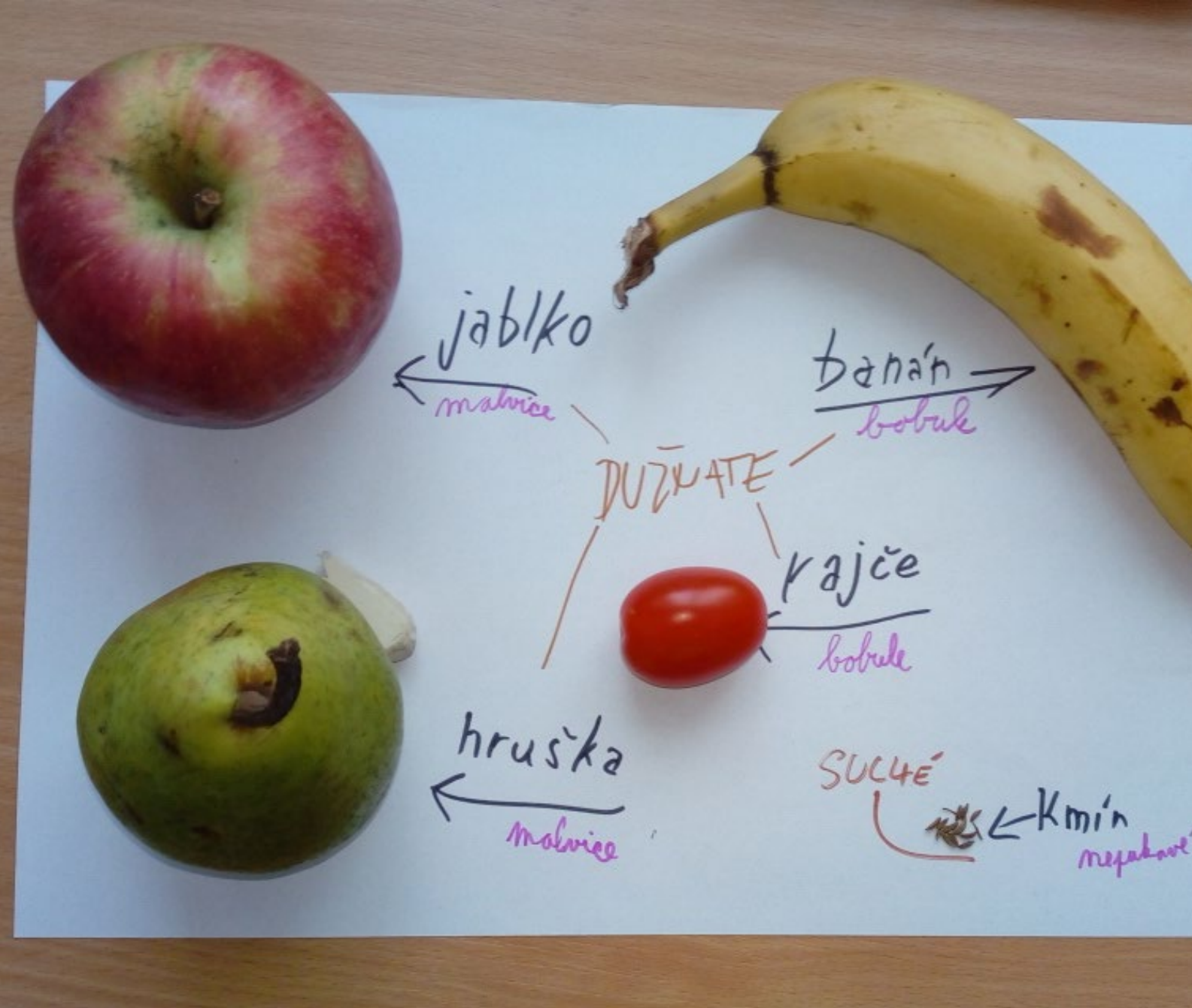
oplodí

osemení

semeno

Plod

- Je složen ze **Semene + Oplodí**
- **Oplodí** – vzniká srůstem buněk, tvořících původně stěny semeníku
- Dělíme na **dužnaté a suché**.

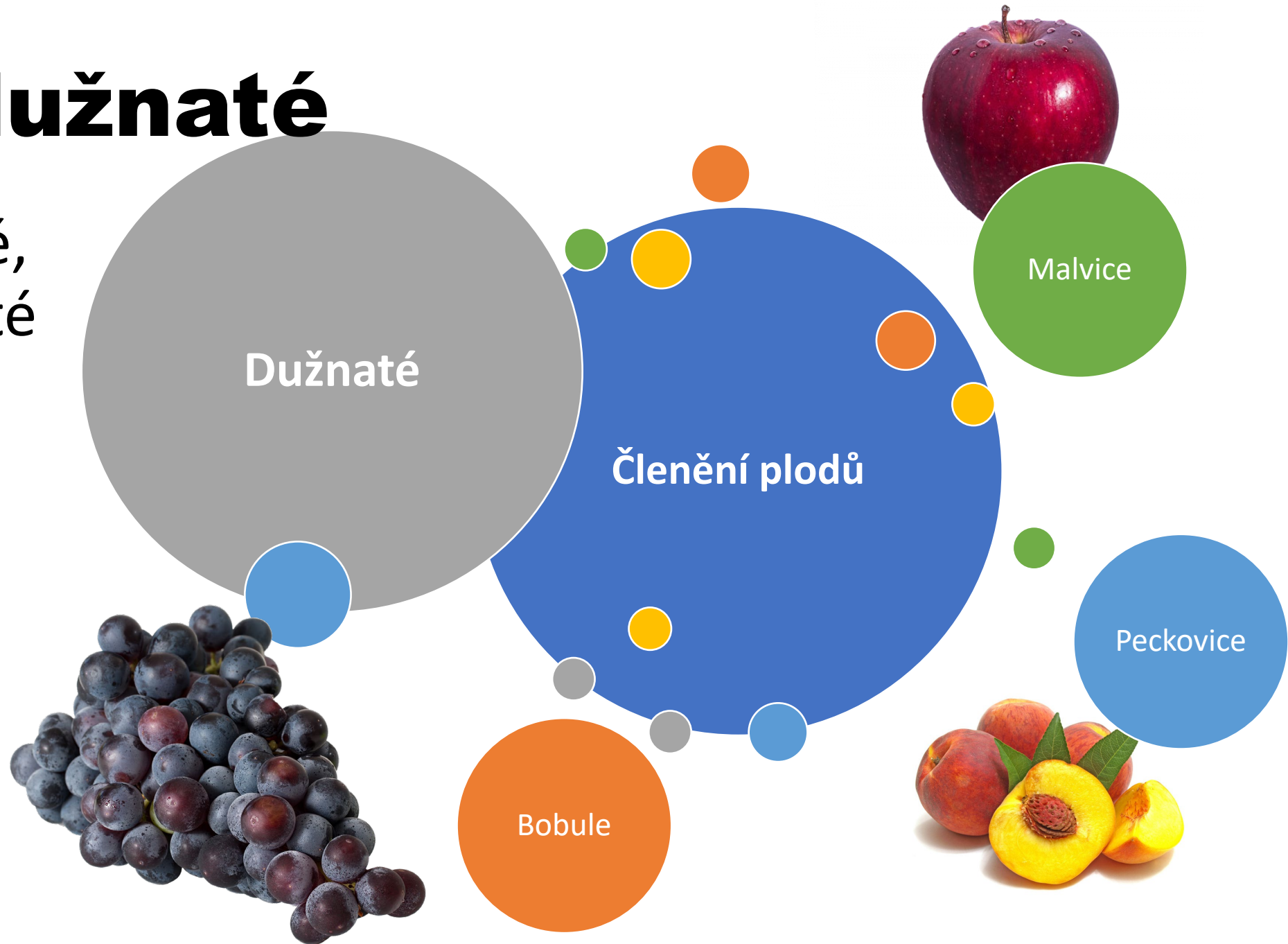

Plody - dužnaté

Oplodí – měkké,
vodové, dužnaté

- **Dužnaté**

- Malvice
- Peckovice
- Bobule

Malvice

semena
uložena
v jádřinci

jablko

hruška

kdoule

Peckovice

Peckovice
mají pecku

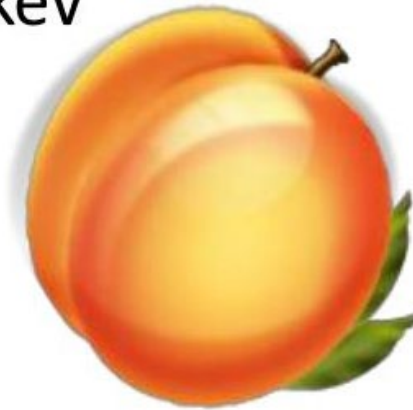
Třešně

Meruňka

Broskev

Švestka

Bobule

**hroznové
víno**

borůvky

maliny

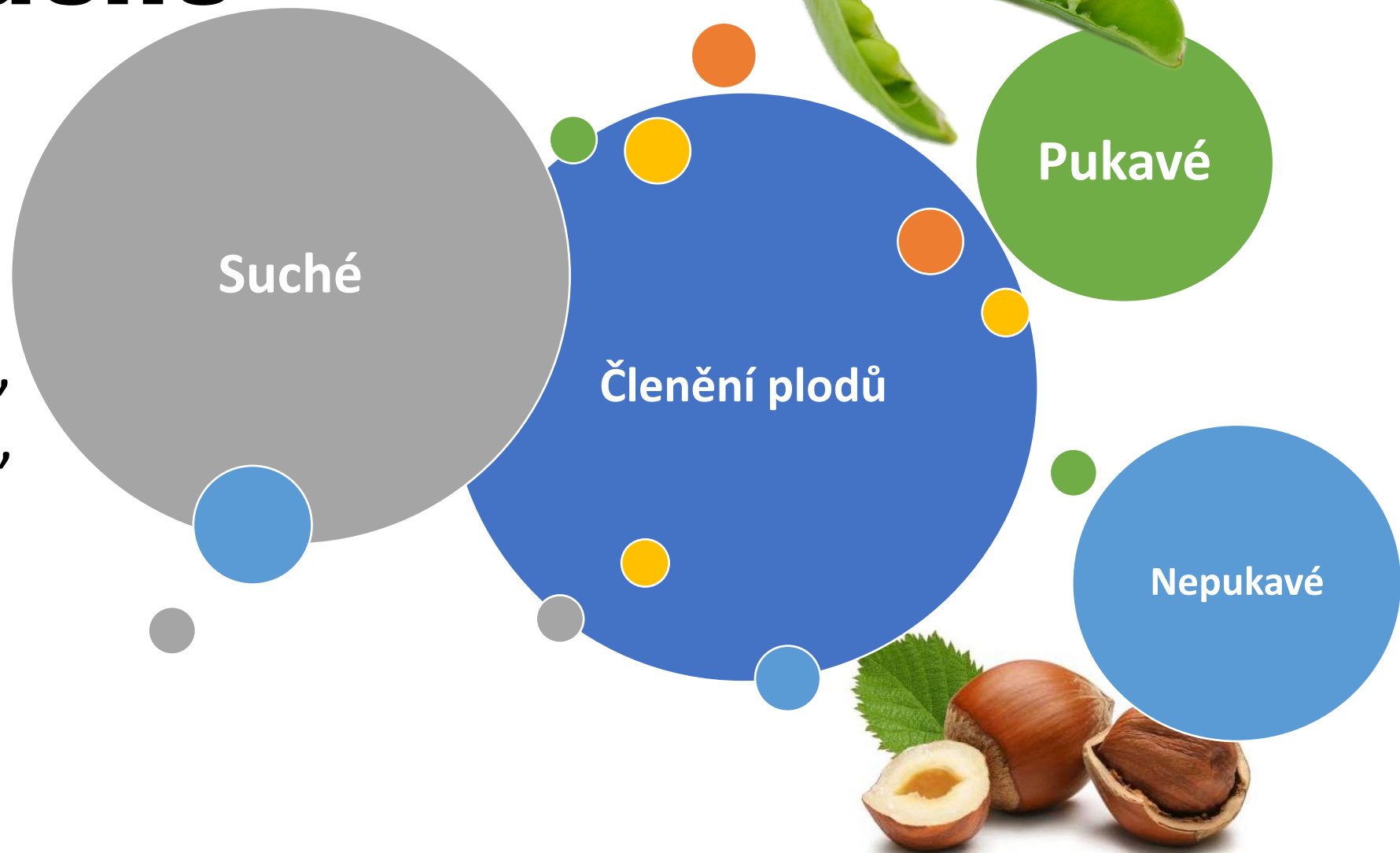

jeřabiny

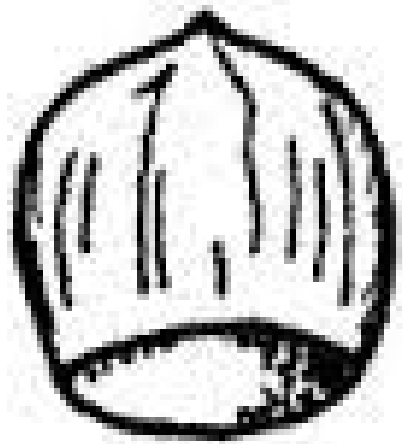
Plody - suché

Oplodí – blanité,
dřevnaté...

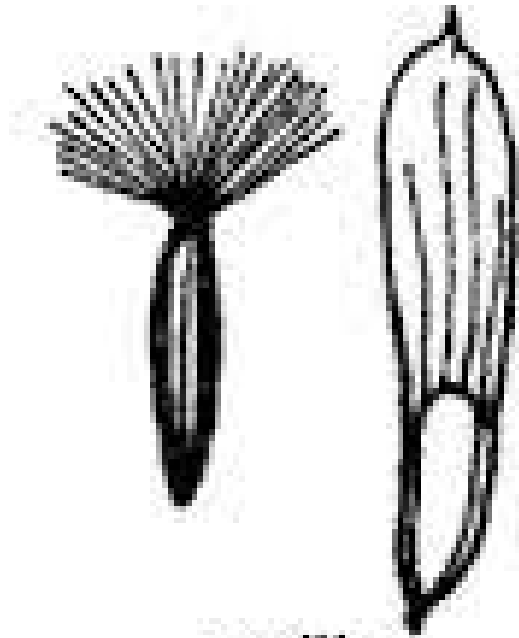
- 1. Pukavé –**
měchýřek, lusk,
tobolka, šešule,
šešulka
- 2. Nepukavé –**
nažka, obilka,
tvrđka, oříšek

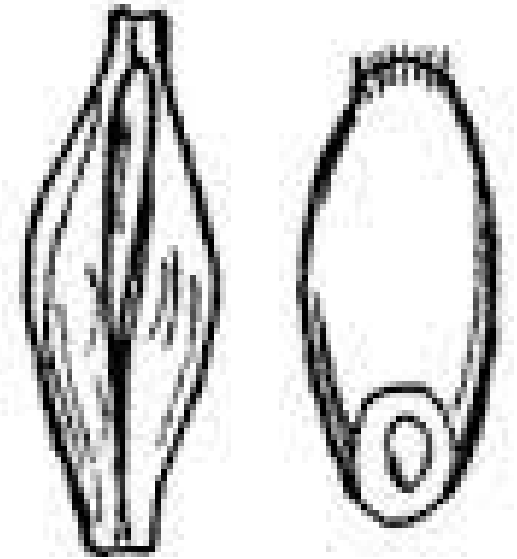
Suché plody

oříšek

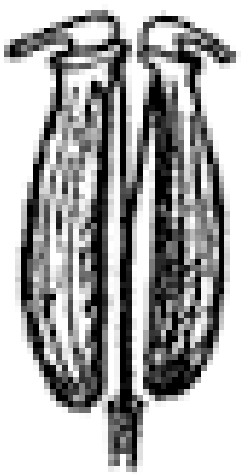

nažky

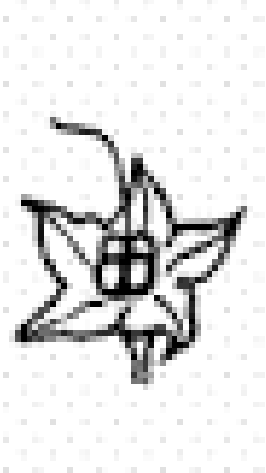

obilky

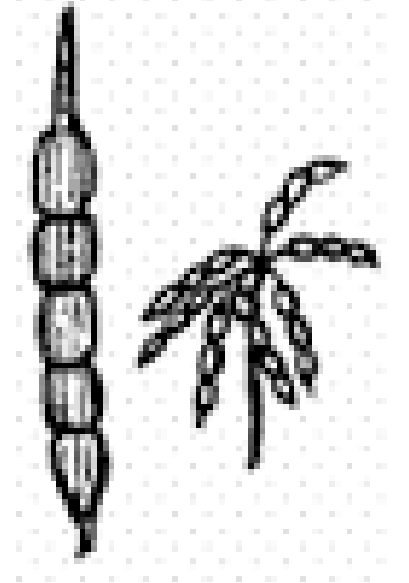
Suché plody

dvounažky

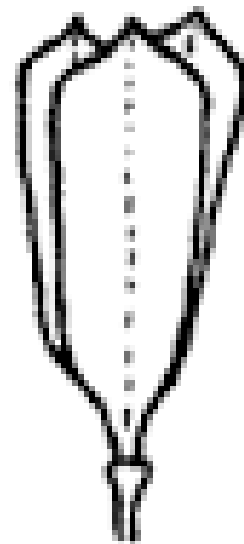
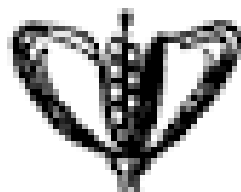
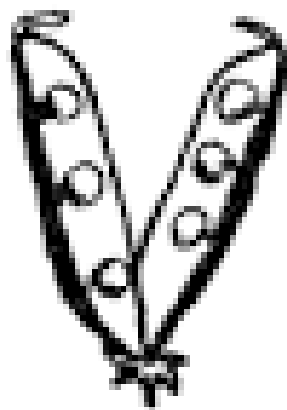
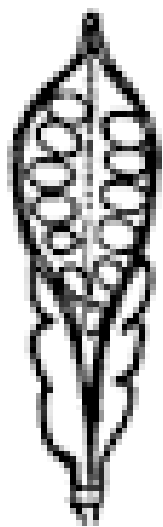

tvrdky

struky

Suché plody

méchýřek lusk

šešule šešulka

tobolky

PLODY SUCHÉ – POKLIVÉ
TVRDKA

hluchavkovité

PLODY SUCHÉ – PUKAVÉ

ŠEŠULE

řepka olejka

česnáček

PLODY SUCHÉ – PUKAVÉ
TOBOLKA

brslen

netýkavka

PLODY SUCHÉ – PUKAVÉ ŠEŠULKA

penízek rolní

měsíčnice vytrvalá

Rozmnožování rostlin

Pohlavní a nepohlavní

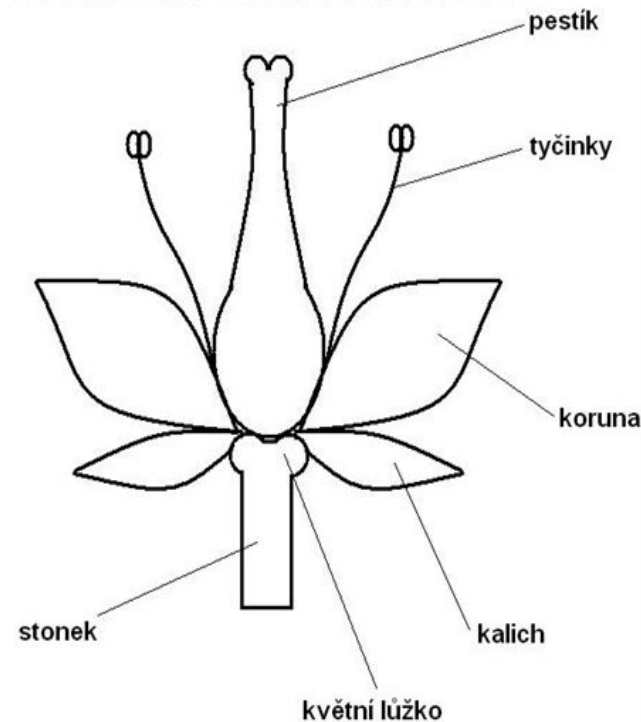

Rozmnožování rostlin

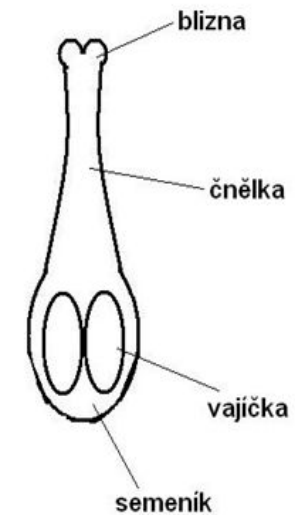
- Proces, kdy se počet jednoho nebo více organismů zmnoží;
- Rostliny se množí dvěma různými způsoby: pohlavně a nepohlavně;
- **Pohlavně semeny** (generativně)
- **Nepohlavně - částmi rostlin** (vegetativní rozmnožování).

Stavba květu

CELKOVÁ STAVBA KVĚTU

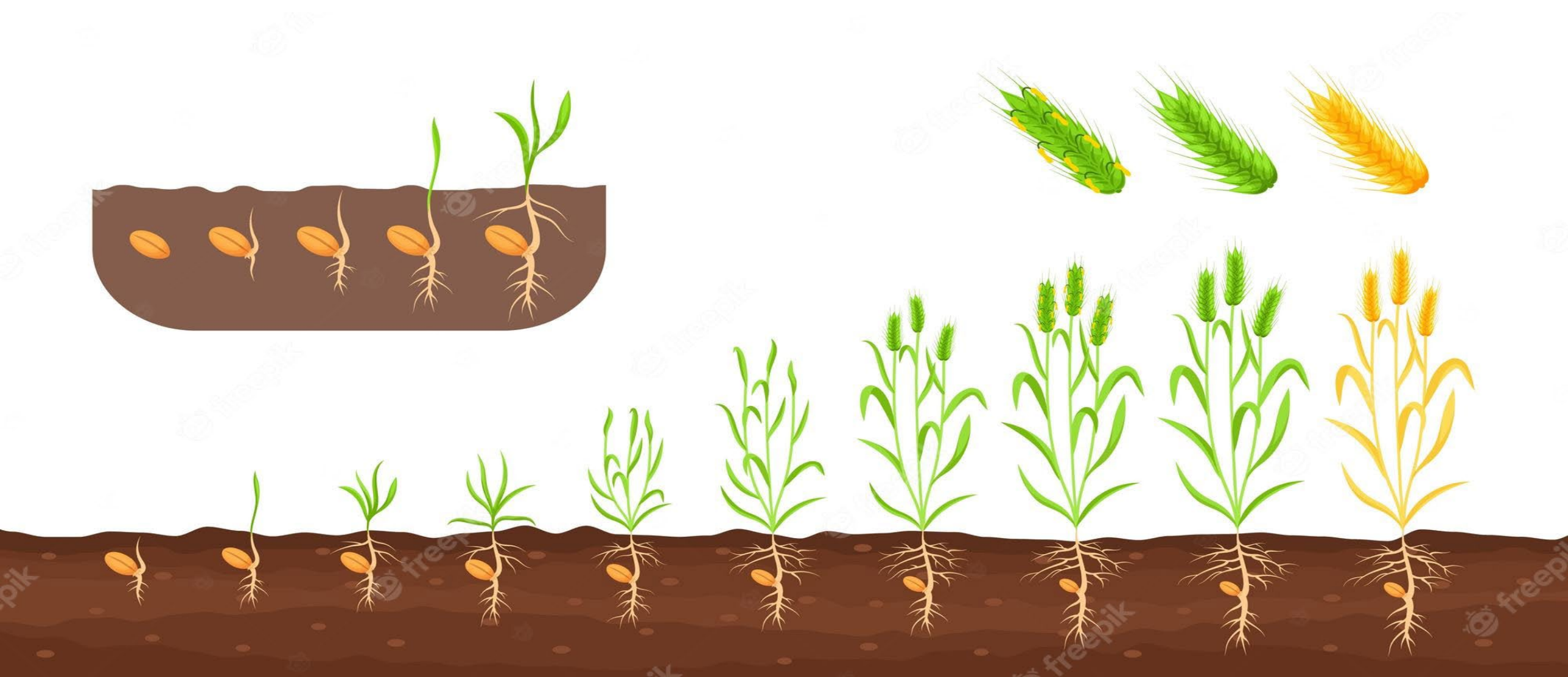
PESTÍK

TYČINKA

Pohlavní – ze semene

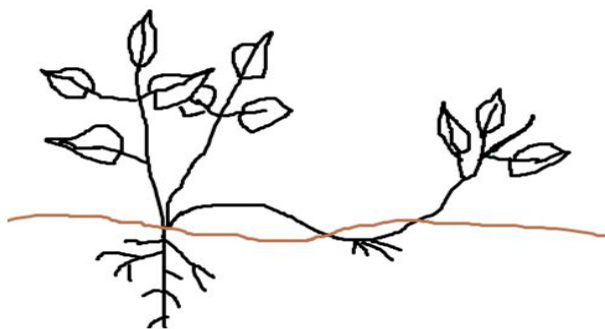
Nepohlavní rozmnožování rostlin „Hřížení“

- Je doplňujícím způsobem množení;
- kopie mateřské, rodičovské varianty;
- Výhodou je rychlost a kopie původního organismu;
- Nevýhoda nedochází k rekombinaci vlastností.

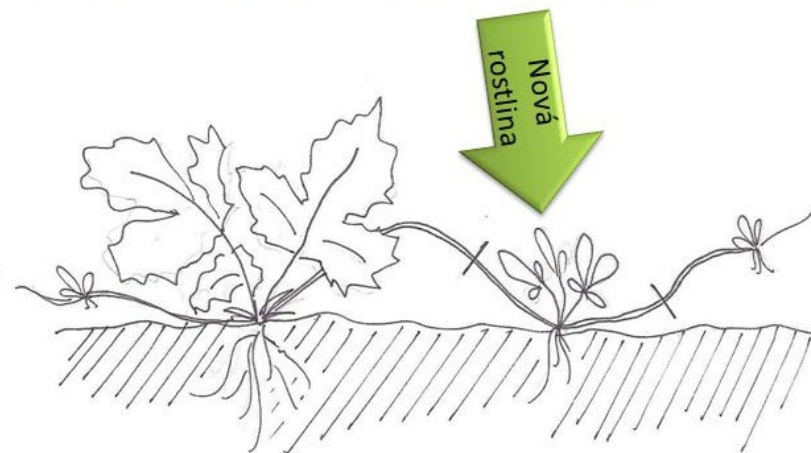
ZPŮSOBY VEGETATIVNÍHO ROZMNOŽOVÁNÍ

- **HŘÍŽENÍ**- větev keře ohneme k zemi, přichytíme kolíkem, zasypeme zeminou. Následný rok založené větvičky zakoření, následně je oddělíme a vysadíme na jiné stanoviště.

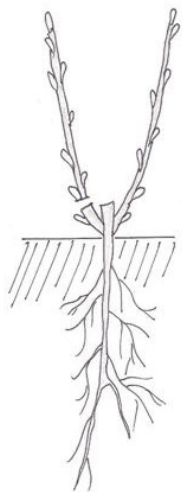

- **U ZAHRADNÍHO JAHODNÍKU**

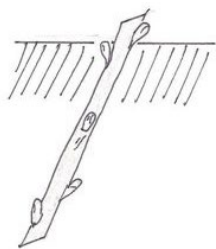

Nepohlavní rozmnožování rostlin „Řízkování“

- Dřevitými řízky;
- Bylinné řízkování;
- Často u pokojových rostlin

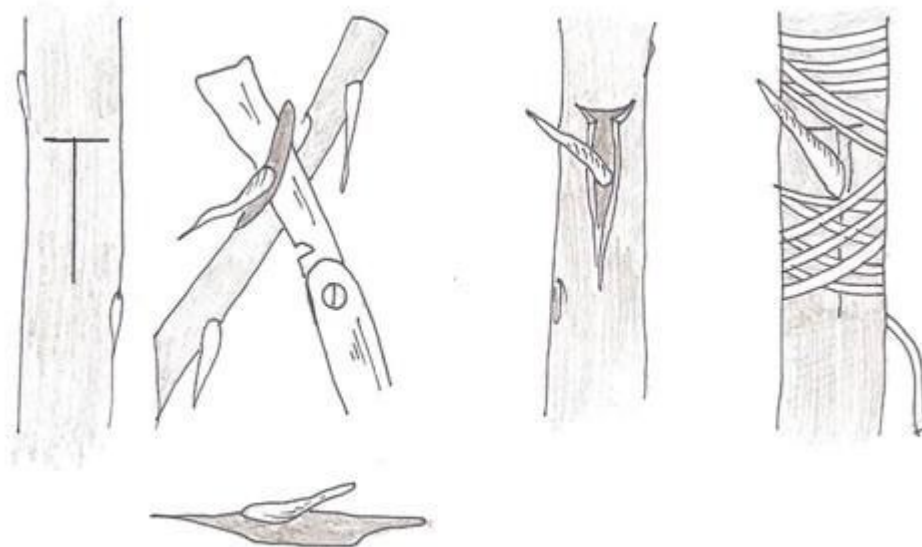
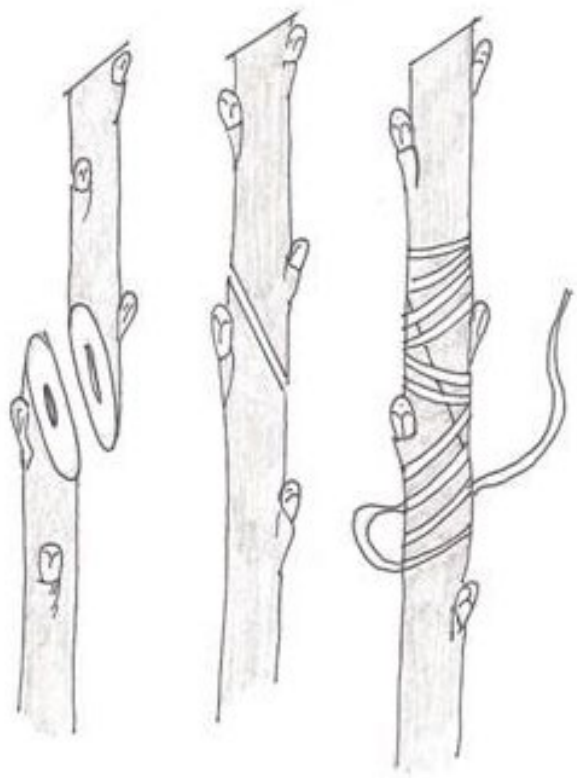

RYBÍZ, ANGREŠT...

Nepohlavní rozmnožování rostlin „Štěpování“

- Roubování;
- Očkování;
- Ovocné stromy, podnož, roub, očko.

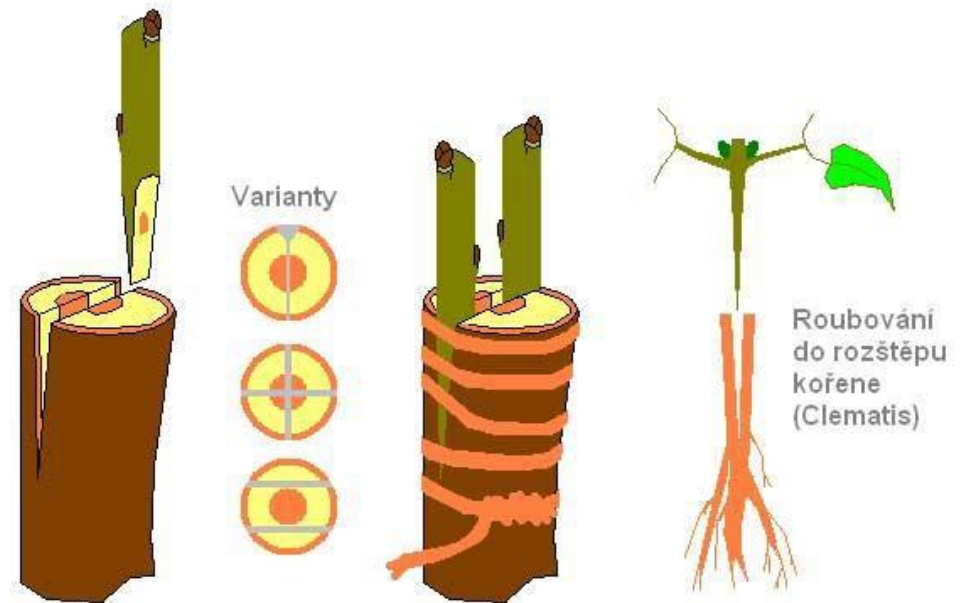

Nepohlavní rozmnožování rostlin

Roubování třešně

Roubování - rozštěp

Nepohlavní rozmnožování rostlin

Rozmnožování
hlízami.

Nepohlavní rozmnožování rostlin

Rozmnožovací
cibule, česnek.

VIDEA

Stonek rostlin (cca 15 min.)

[Stonek rostliny Garden Nature](#)

Květ rostlin (cca 17 min.)

[Stavba kvetu Garden Nature](#)

Orgány rostlin (cca 12 min.)

[Videodokument orgány rostlin](#)

Růst a vývoj rostlin (cca 14 min.)

[Školní naučný film](#)

[Kahoot opakování](#)